

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIZNICA

67

I 117 986 1989

9430059, 10

COBISS

MILADIKA

10-89

poština plačana v gotovini - Skupina III/70 - mesečnik - december 1989
Spedizione in abb. postale - Gr. III/70 - Periodico mensile - dicembre 1989 L. 3000

MLADIKA 10

IZHAJA DESETKRAT V LETU
LETO XXXIII. 1989

KAZALO

Lilijana Filipčič:	
Morje v decembru	173
Božič v pesmi (Ljubka Šorli in Vladimir Kos)	174
Osem Slovencev za danes:	
mšgr. dr. Alojzij Suštar	175
Mogoče ne veste, da	178
Neža Maurer:	
Igra za življenje	180
Spomini Milana Guština (8)	182
Na robu: Sramota	182
Slovarček	183
Antena	185
Martin Jevnikar:	
V spomin (Zora Piščanc in inž. Boris Sancin)	188
Iz slovenske publicistike	190
Martin Jevnikar: Zamejska in zdomska literatura (Cvetka Lipuš)	191
Zdravniški nasveti	192
Na platnicah: Akcija 10.000; Čuk na Obelisku; Za smeh	
Prilogi:	
RAST 52-89	
Pavle Merku: Svetniki v sloven- skem imenoslovju (str. 65-68)	

Zunanja oprema:
Edi Žerjal

Uredništvo in uprava:
34133 Trst, Italija, ulica Donizetti 3
telefon 040/768189

Lastnik: SLOVENSKA PROSVETA

Reg. na sodišču v Trstu št. 193

Član USPI
(Zveze italijanskega
periodičnega tiska)

Posamezna številka Mladike stane
3.000 lir. Celoletna naročnina za Ita-
lijo 24.000 lir; nakazati na poštni te-
koči račun 14470348 — Mladika -
Trst. Letna naročnina za Jugoslavi-
jo 30.000 din. Druge države 30.000
lir (ali enakovreden znesek v tuji va-
luti), po letalski pošti 40.000 lir.

Tisk in fotostavek:
»graphart«, Trst, ulica Rossetti 14
tel. 040/772151

*Vsem bralcem,
prijateljem, sodelavcem
in podpornikom želita
srečen in blagoslovljen božič
ter uspešno novo leto 1990*

uredništvo in uprava Mladike

Akcija 10.000 lir za kulturo

Pobudniki Akcije 10.000 lir mesečno za kulturne potrebe naše skupnosti se ob koncu leta s hvaležnostjo obračamo na vse, ki ste pristopili k pobudi in prispevali v sklad za pospeševanje kulture na Tržaškem, katerega namen je podpiranje slovenskega tiska, vzgoja mladih, utrditev slovenske prisotnosti v mestu, raziskovanje in zbiranje dokumentacije.

K akciji je pristopilo že lepo število prijateljev, po začetnem zagonu pa se je nekoliko upočasnila in prispevki prihajajo dokaj nestalno. Vsekakor smo zbrali čedno vsoto, preko 2 milijona in pol lir, ki jih bomo namenili najnujnejšim potrebam na področju naše kulture.

Vse, ki Vam je pri srcu slovenska mladina, slovenski tisk in sploh slovenska kultura na Tržaškem, vabimo, da se akciji pridružite in pri njej vztrajate. 10.000 lir na mesec ni veliko za posameznika, a lahko postane pomemben fond za celotno našo skupnost, če je takih posameznikov veliko. V skupnosti je moč velja tudi v tem primeru.

Vsem dosedanjim podpornikom in onim, ki se nam boste pridružili želimo srečen božič, zdravo, uspešno in miru polno novo leto 1990.

Odbor pobudnikov

Svet slovenskih organizacij
želi vsem včlanjenim organizacijam in društvom,
njihovim članom in družinam
ter vsem Slovincem doma in po svetu
zares srečen in blagoslovljen božič ter zdravo
in uspehov polno novo leto 1990.

SLIKA NA PLATNICI: *Morje pod Nabrežino (foto Magajna).*

REVIJO IZDAJA UREDNIŠKI ODBOR: Lojzka Bratuž, Lilijana Filipčič, Ivo Jevnikar, Saša Martelanc, Marij Maver (odgovorni urednik), Albert Miklavec, Franc Mljač, Aleksander Mužina, Sergij Pahor, Danilo Pertot (uprava), Ivan Peterlin, Peter Rustja, Ester Sferco, Tomaž Simčič, Maks Šah, Marko Tavčar, Zora Tavčar, Edvard Žerjal (likovna oprema) in Ivan Žerjal. Vsi pisci sodelujejo brezplačno.

Morje v decembru

Besed,
ki jih je izreklo poletje,
ni več.

Morje je samo.
Sivo in težko
poslušna
z zaprtimi očmi
svoj šumeči
živi
Advent.

V. Truhlar

Božja človečnost Jezusa Kristusa. Človekoljubje. Nova zaveza.

»Resnično, pridejo dnevi, govori Gospod, ko sklenem s hišo Izraelovo in s hišo Judovo novo zavezo.

Svojo postavo položim v njihovo notranjost in jo zapišem v njih srce; jaz bom njihov Bog in oni bodo moje ljudstvo. Vsi me bodo poznali, od najmanjšega do največjega, govori Gospod«.

(Jer 31,31.33-34)

To je nova zaveza, ki prihaja v človekovo srce in njen temelj je notranji zakon ljubezni. Tu ni več prostora za egoistično izbiro in obsodbo ljudi in narodov; »notranja nova zaveza je univerzalna zaveza, ki prenavlja vse človeštvo in preko njega tudi vso naravo«.

Stopimo za trenutek v človeško srce. Kaj vidimo v njem? V prijatelju v Sloveniji sem videla notranji preplah pred hitrimi, neznanimi zgodovinskimi dogodki, katerim je sam protagonist. In ta človek je duhovno bitje, človek, ki globoko zajema iz večnega studenca.

Kristjan danes živi v tem času in v tem prostoru. Se zaveda svojega poslanstva? Že naša primorska zemlja kliče po miru, spoštovanju, prijateljstvu. In to v času, ko Evropa doživlja svoj preporod. Še najtrdnejši zidovi in neprodorne meje se rušijo; priča smo dogodkom, ki si jih je človek le v sanjah lahko še predstavljal. In nekdo je nekoč rekel: Pri Bogu ni nič nemogoče.

Kako si danes lahko razlagamo človeško zgodovino? Kako naj kristjan gleda na univerzalnost dogodkov?

Nasilje, kri, nedolžna žrtev... Ali ni že v najmanjšem odnosu izraz makroodnosa? Ali ni človek le en sam izraz hrepenenja po miru, sožitju, lepoti, ljubezni? Ali se ni končno brez krvi rodila vzhodno evropska revolucija, ki iz dneva v dan preobrazuje svet? Kaj jo je torej rodilo, če to ni bilo nasilje?

Mi smo tu. Tudi sami smo poklicani, da živimo svoje poslanstvo kot celostna bitja, ki odgovorno posegajo v svoj svet. Ne moremo ostati ravnodušni.

Tudi sami stalno potrebujemo novega rojstva. Od kod prihaja tisto hrepenenje po najvišjih idealih in želji odeti svoje življenje z največjimi vrednotami?

Poznala sem moža in ženo, ki sta večkrat odprto rekla, da nista verna. Njuno življenje pa je bilo sveto. Spraševala sem se, kako je to mogoče. In nekega dne mi je nekdo odgovoril: Duh pozna in preiskuje srce vsakega človeka. Njegova milost ga obišče in če je ta človek odprt in pripravljen sprejeti, potem bo prejel še večje milosti in darove. Če pa svojega srca ne odpre, ga je milost enako obiskala in ga zaznamovala. In prišel bo dan, ko bo tudi ta človek spoznal, da mu je nekdo ponudil veliko več: samega sebe.

Človeka, ki se zaveda sebe, življenja, sočloveka, sveta, bo začel počasi iskati. Vprašanja bodo začela padati in začutil bo, da je v njem samem neskončnost, svet, ki ga bo težko dokončno odkril, ker je tako neizmerno in lep.

Nekateri gredo globlje. Religioznost jim postane enostavno zavedanje Boga. Naenkrat hočejo vse življenje povezati v en sam krog.

Sveta noč 1989 bo v luči spet zaživela. Človek, ki se zaveda svoje majhnosti in obenem čuti v sebi hvaležnost za dar življenja in enkratnosti bivanja, bo upognil koleno. Na zemljo prihaja Odrešenik... Božji otrok, prvorojenec med brati in sestrami. Zavedati se bogopodobnosti...

Mogoče se bo v tej sveti noči človeštvo ponižalo in sprejelo zavezo ljubezni... Človek bo podal roko sočloveku in ga v tistem trenutku vzljubil.

Težko je ljubiti s srcem v moči človeške ljubezni. Naj se še tako trudimo, človek ne zmore ljubiti sam in na večnost. Zato je nujno, da odpre svoja vrata detetu, ki prihaja. Z njegovo milostjo, z njegovo ljubeznijo, ki je v njegovi osebi, se bo človeštvo lahko univerzalno zaljubilo. In takrat bodo človeške ustnice spregovorile:

Prostorje
je težko
od Tvoje biti

(V.T.)

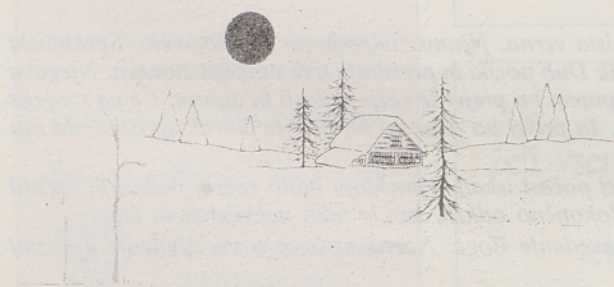
L. Filipčič

Božič v pesmi

Ljubka Šorli

BOŽIČNI ČAS NA GORIŠKEM

*S svetlobnimi okraski so ulice vesele,
platane v drevoredih več niso osamele;
na njih nešteto lučic v božični čas mežika,
prelepim daljnim zvezdam prešerno se dobrika.
Starinski grad nad mestom, ožarjen vse okoli,
Kostanjevico gleda, ko v mrak večerni moli.
Na Travniku, pod gradom, drevo božično sije
in v vrvež nevsakdanji otroško radost lije.
Nad Sočo Sveta gora vsa lepa, razsvetljena
na jaslice spominja, kot one posvečena.
Vse, kar oko doseže, v tem času zdi se sveto,
saj Dete k nam prihaja, od vekov razodeto.
Le ena prošnja dviga k neskončni se Dobroti:
naj človek siromašni Ljubezni gre naproti!
Iz jaslic betlehemskih ves svet jo pričakuje,
da vse, pravice žejne, bogato obdaruje.*

Vladimir Kos

VZDIH PO KOREKTURI

(V japonskem slogu »tanka« s 5,7,5,7 in 7 zlogi)

O, ko bi Zvezda
Učenjakov-Trgovcev
vzšla - kakor nekđaj,
toda bolj nad obmorjem,
sto stopinj le bolj na vzhod.

Vladimir Kos

GLADIOLI V ZASEBNEM RASTLINJAKU

Ko je rožnik, se smehljaje
vrneš v naš stekleni vrt,
vezana v oranžne halje,
v dih elips popolnih črt...
o, gladiola!

Kaj te mreža žic utrudi?
Zrak na steklu, siv od saj?
Komaj se pri nas pomudiš,
že nastopiš pot nazaj...
o, gladiola!

Reci Mu, Ki te ustvarja,
da te občudujemo:
v tebi Sebe poustvarja,
da Ga zate slutimo...
o, gladiola!

Reci Mu, Ki te ustvarja,
reci, ko dospeš domov:
naj bo v nas oranžna zarja,
kot da v ivju tli čez krov
božična štola.

Vladimir Kos

GOVORIŠ - PO BOŽIČNO?

Ko Gruden prestopi skoraj nevidno mejo
med severom in vzhodom, govori božično:
nič več v odsekani japonščini praznih vej,
upognjenih debel v smeri kurilskih vetrov;
zloge, spete mično
zdaj rabi bolj dolge žarke, ki tiho grejo
k drevesom, k stavbam, k cestam -
v svetlobne stavke, z vejicami oblačnih prej,
in s pikami nočnih zvezd med klicaji svetov.

Tako je kot z občevanjem na splošno: z zvoki
pomeni valovijo, v zmeraj daljših krogih;
najlaže umemo obodne: da Grudnov lok
se niža in niža v novega leta obzor.

A tisti od nas, ki jezik sredine v zlogih
razbiramo, se veselimo: v Grudna roku
smehlja se znova Učlovečeni Božji Zlog
iz jasli... še zdaj ne moremo reči jim Dvor.

Osem Slovencev za danes

Izbor **Osmih Slovencev za danes** zaključuje slovenski metropolit in ljubljanski nadškof dr. Alojzij Šuštar, osebnost »velike avtoritete, svetovne razgledanosti, upoštevan doma in na tujem«, kot o njem piše škof dr. Lenič v Moh. kol. 1990. Ob tem je dr. Šuštar še podpredsednik CCEE (Sveta evropskih škofovskih konferenc) ter podpredsednik Jugoslovanske škofovske konference. Velja za enega največjih strokovnjakov za moralno teologijo. Sodeluje pri mnogih mednarodnih in domačih teoloških revijah, vabijo ga na simpozije in srečanja v tujino. Predaval in pisal je v Švici, Nemčiji, Franciji, Italiji. V slovenščini so izpod njegovega peresa izšli naslovi kot **PRENOVA V CERKVI**, **PISMO SLOVENSKI MLADINI**, **KAKO PRAV ŽIVETI** in še kaj. Veliko ga intervjuvajo v tujini in doma. Naš intervju je najbrž zadnji v tem letu, saj se je ljubeznivo pogovarjal z našo sodelavko Zoro Tavčar malo pred božičnimi prazniki na svojem delovnem mestu na škofiji v Ljubljani, za kar se mu Mladika prisrčno zahvaljuje.

Naj povemo še, da bo slovenski metropolit v novem letu praznoval okrogel jubilej (ob njegovi mladostnosti naj ga ne razgllašamo!), jubilejni članek z vsemi podrobnostmi o njegovem delu pa najdete v letošnjem Moh. koledarju (155/156/157).

Spoštovani gospod nadškof, dosedanji intervjuvanci so mi radi odgovarjali na vprašanje o svojih starših, domu, mladosti. Saj se smem obrniti s tem vprašanjem tudi na slovenskega metropolita? Vem, da ste Dolenjec iz bližine Trebenj, iz Baragove fare. Nekoč ste bili dolenski fantek. Zresnjen ali poreden? Ste bili iz revne ali premožnejše, kmečke ali delavske družine? Kdo Vas je usmeril v šole?

Z veseljem Vam odgovorim na vprašanje o svojih starših, o naši družini, o rojstnem kraju in o mladosti. Na vse imam najlepše spomine. Prihajam iz kmečke družine, kjer nas je bilo deset otrok in sam sem bil najstarejši. Imeli smo srednje veliko kmetijo, a živeli smo sorazmerno revno in skromno (v tridesetih letih je bila huda gospodarska kriza in družina je bila številna). Krščen sem bil v isti cerkvi kot škof Baraga, na Dobrniču, v šolo pa sem hodil v Trebnje, ker moja rojstna vas Grmada leži nekako na pol poti med Dobrničem in Trebnjami. Vzgoja doma je bila stroga, tako da so nas hoteli imeti kot pridne otroke v šoli in doma. Sam sem imel željo, da bi šel naprej v gimnazijo, vendar zaradi finančnih razmer ni dobro kazalo. Zavzel se je zame tedanji župnik in dekan Ivan Tomažič, ki je dosegel, da so me sprejeli v Škofove zavode v Šentvidu, čeprav plačevanje ni bilo urejeno.

V časopisih sem brala, kako se nekdanji gojenci vsako leto spominjajo svojih matur v Škofovih zavodih na posebnem prijateljskem večeru. Pridružujete se jim tudi Vi, torej morate imeti na zavod lepe spomine... Tam so učili znani profesorji. Katerih se posebej spominjate? Morda slavistov Breznika in Šolarja? So bile med sošolci danes znane osebnosti?

Najbrž smem reči, da imajo vsi zavodarji, kot smo imenovali gojence Škofovih zavodov, lepe spomine

Ljubljanski nadškof dr. Alojzij Šuštar.

na tista leta. Razmere so bile pač popolnoma drugačne kakor danes, življenje v zavodu je bilo urejeno in sorazmerno strogo, šola pa je bila v vsakem oziru odlična.

Imam najlepše spomine na profesorje, med katerimi sta bila tudi Breznik in Jakob Šolar. Moj prefekt v višjih razredih pa je bil nekdanji koprski škof Jenko, strog mož, a nas je dobro pripravljajal na živ-

ljenje. Spominjam se veliko sošolcev, med njimi je bil znani arhitekt Tone Bitenc (eno leto pred menoj), kakor tudi arheolog Stane Gabrovec in arhitekt Jože Kregar. Žal je veliko sošolcev iz Zavodov med vojno padlo, nekateri pa so se izselili.

Odločili ste se za duhovniški poklic. Ste imeli v rodu kakega duhovnika? Ali pa Vas je k tej izbiri napotil kak vzgled ali nasvet? Kje ste opravili teološke študije? Ste med profesorji koga posebej cenili? Ste že takrat izbirali študijske smeri, ki so Vam pozneje odprle pot v svet (na primer jeziki)?

Izhajam iz zelo verne družine, kjer nas je posebno mama skrbno vzgajala v verskem duhu in imela name velik vpliv. Vedel sem, da je želela, da bi postal duhovnik, a me k temu ni nikdar nagovarjala, kaj šele silila. — Življenje v zavodu, srečavanje z duhovniki med počitnicami, vse to me je vedno bolj pritegovalo, da bi šel v semenišče. V sorodstvu nismo imeli nobenega duhovnika in sam sem se dokončno odločil v sedmi gimnaziji. Naša matura je bila zadnja v Škofovih zavodih v Šentvidu leta 1940, pozneje so zavod zasedli Nemci in končno je postal zapor. Danes je tam vojašnica.

Teološke študije sem začel v Ljubljani. Med mojimi profesorji sta bila dr. Trstenjak in dr. Janžekovič. Po prvem letu teologije sem pa po čudnih naključjih odšel v Rim v Germanik in sem tako filozofijo in teologijo končal na Gregorijani. (Čudno naključje je bilo v tem, da sem šel s prijateljem Jožetom Pavličem, zdaj župnikom v Brixnu, med počitnicami s kolesom po Italiji in tako sva potegnila do Rima...). Naš teološki študij v Rimu je bil precej različen od današnjega. Vsa predavanja so bila v latinščini kakor tudi izpiti. Glavni poudarek je bil na filozofiji in dogmatici. Zaradi vojnih časov in povojnih razmer je bil študijski program tu in tam okrnjen, precej odmaknjen od življenja, tako za neposredno duhovniško delo nisem dobil tiste podlage in usmeritve, ki bi bili potrebni. To sem moral pozneje nadomestiti sam, ko sem prišel v čisto drugačne razmere v Švici. Če gledam nazaj, mi je žal, da smo premalo spoznali Sveto pismo, čeprav sem sam izbral za doktorat biblično temo (**Ljubezen pri evangelistu Janezu**). Pod vodstvom dobrih profesorjev sem tako vsaj osebno našel več povezave s Svetim pismom.

Nadaljna življenjska pot Vas je vodila v bogato in svobodno Švico. Večino svojega duhovniškega življenja ste zatem preživeli zunaj Slovenije, kar daje Vaši osebnosti posebno evropsko kretnjo. Kakšne odgovornosti so Vam bile poverjene v Švici in kakšne službe ste tam opravljali?

V Švico sem prišel zaradi bolezni. V Rimu sem hudo zbolel na pljučih in potem se je neki prijatelj zavel, da bi me poslali na zdravljenje na Davos, kjer so bili tedaj največji in najboljši sanatoriji. Tam sem ostal s presledki skoraj dve leti. Potem sem prišel za kaplana v Sankt Moritz, potem pa v Schwyz na gimnazijo in licej. Tam sem ostal dvanajst let (poučeval sem filozofijo). Zatem sem bil poklican v bogoslovno

semenišče v Chur, kjer sem bil spet dvanajst let (kot profesor za moralno teologijo). Zadnja leta sem bil tudi ravnatelj semenišča, potem pa sem postal škofov vikar in leta 1971 tajnik Sveta evropskih škofovskih konferenc. V Jugoslavijo sem se vrnil leta 1977.

Mi dovolite majhen korak nazaj? V času Vaše mladosti je obvladovala mlado krščansko gibanje v Sloveniji osebnost profesorja Ernesta Tomca, voditelja Katoliške akcije. O njem sem namreč med svojim bivanjem v Ameriki poslušala vrsto različnih mnenj. Kaj bi rekli o tej sporni osebnosti Vi? Se Vam zdijo njegove tedanje ideje in pristopi danes v celoti sprejemljivi?

Na profesorja Tomca imam precej živ spomin, ker sem tudi sam sodeloval v tedanji Katoliški akciji. Občudoval sem njegovo vztrajnost, požrtvovalnost in trdno načelnost. Če pa danes gledam nazaj, na podlagi izkušenj, ki sem jih dobil sam, mislim, da je treba njegovo delo in prizadevanje pod objektivnim vidikom tudi kritično oceniti in da niso bili vsi načini in pristopi taki, da bi jih mogli ohraniti tudi danes.

Kakšen je bil v Švici odnos med katoličani in protestanti? Se je s koncilom kaj spremenilo?

Ko sem prišel sam v Švico, sem se prvokrat srečal s protestanti in živel pretežno v protestantskem okolju. Odnosi med katoličani in protestanti takrat še niso bili dobri. Z drugim vatikanskim cerkvenim zborom in posebno pozneje pa so se ti odnosi izredno spremenili. To sem sam osebno doživljal, saj sem sodeloval v raznih ekumenskih skupinah in imel med protestanti — bodisi teologi, pastori ali laiki — veliko prijateljev. Tu in tam nastajajo še vedno težave, posebno v zvezi z mešanimi zakoni, ki jih je v Švici zelo veliko, in pa v zvezi z ekumenskim bogoslužjem, ker bi nekateri hoteli, da bi sploh ne upoštevali razlike med mašo in protestantskim bogoslužjem (posebno pri protestantih). O teh teoloških vprašanjih pa je potrebno še veliko pogovora.

Ste naleteli na velike razlike med vernostjo v Švici in vernostjo v Sloveniji? Kakšne so značilnosti, ki zaznamujejo katolicizem v Švici v primeri s katolicizmom v Sloveniji? So opazne razlike med posameznimi jezikovnimi področji v Švici, francoskim, nemškim, italijanskim, retoromanskim?

Najprej je zelo težko primerjati Švico in Slovenijo, ker je Švica sama zelo različna: ne samo tri kulture, ampak tudi diaspora in več katoliških področij. Na katoliških področjih v notranji Švici je versko življenje močno podobno življenju v Sloveniji. V diaspori, kjer so katoličani le manjšina, pa so precejšnje razlike, ker morajo katoličani upoštevati vpliv in večkrat tudi premoč protestantske okolice. Zato so osebno toliko bolj odločni in prepričani in med seboj povezani. Katolicizem v Švici je v današnjih razmerah v marsikaterem pogledu sad izredno močnega nasprotovanja med katoličani, protestanti in liberalci. Prihajalo je do pravih kulturno-verskih bojev. Katoličani so tedaj ustanovili svojo univerzo v Fribourgu, ki je prav

letos začela praznovati svojo stoletnico. Danes je to pomembna mednarodna univerza, ki ima ravno na katolicizem v Švici zelo velik vpliv. Katolicizem v Švici je močno pod vplivom nemške teologije v nemškem delu, francoske v zahodni Švici in italijanske v južni Švici, zato nima tako enotne oblike kot slovenski. Za slovenski katolicizem se mi zdi posebno značilna ljudska pobožnost, močno zakramentalno življenje in pa povezanost z narodno kulturo; to je bilo v zgodovini še veliko močnejše, a velja še danes. Tujci, ki pridejo sem na obisk, pa občudujejo Marijino pobožnost, naše cerkvene pesmi in izredno število cerkva in cerkvic.

Ali čutite kaj domotožja po tisti lepi deželi? Ste kaj obiskovali njene gore? Ste kaj uživali njeno naravo?

Domotožja v tem pomenu, da bi se želel vrniti v Švico, ne čutim, ker sem se dokončno odločil, da živim doma. Tudi v Sloveniji imamo kraje, ki se v lepoti v vsakem oziru lahko primerjajo s Švico. — Ker sem bil v Sankt Moritzu na višini 1850 metrov, ni bilo težko iti še višje. Na gori čez 4000 metrov, kar šele velja v Švici za pravo obiskovanje gora, pa sem bil samo enkrat, v Walligu (francosko Valais).

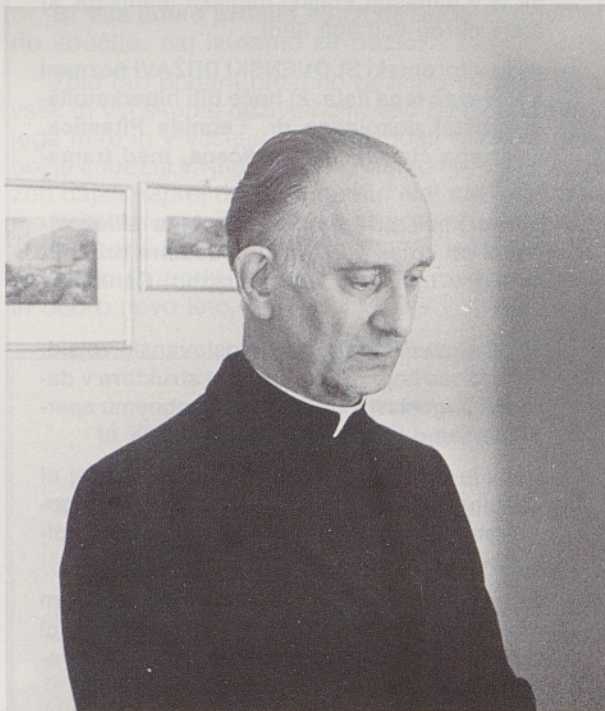
V Švici ste vsekakor stali na sijajnem razgledišču čez Evropo. Prihajali ste v stik z neštetimi pomembnimi osebnostmi sedanje katoliške Evrope. Bi navedli imena nekaterih svojih znamenitih prijateljev? Ste osebno poznali velikega teologa Ursa Von Balthasarja? Ena njegovih drobnejših knjig me je kar navdušila. Kakšen je bil kot človek? Ste poznali tudi spornega Künga? Pa nemškega teologa, ki je zagovarjal stališče, da hudiča ni?

V Švici sem se srečaval z zelo veliko osebnostmi, nekatere sem poznal že iz Rima, ker smo bili sošolci, med temi je bil tudi Hans Küng, čeprav je precej mlajši od mene. V Švici sva imela še precej stikov in takrat so njegova teološka razpravljavanja, ki so bila precej drugačna kot pozneje, zelo pozitivno sprejemali. Odkar pa je postal profesor v Tübingenu, nisva imela večjih stikov, razen ko je v neki teološki zbirki izdal mojo knjižico o svobodi vesti. Kmalu po prihodu v Švico sem osebno spoznal tudi Ursa Von Balthasarja, ki je naredil name osebno velik vtis. Bil je predvsem umetnik, teolog in pisatelj za izobražence, manj za preproste ljudi. Imel je nešteto predavanj in tečajev, do ožjega sodelovanja pa je prišlo, ko sva skupaj pripravljala pastirsko pismo švicarskih škofov o zakramentu sprave, in pa zadnja leta v zvezi s knjigami Adrienne Von Speyr. Bil je tudi na obisku v Ljubljani. Nekaj dni pred smrtjo mi je še lastnoročno pisal. Vsa njegova pisma, ki jih hranim, so lastnoročno napisana. — Profesorja Heriberta Haaga, ki je postal slaven zaradi bibličnega leksikona in zaradi teološke razprave o hudiču, sem sicer večkrat srečal, vendar nisem imel z njim ožjih stikov.

V Slovenijo ste se vrnili v sedemdesetih letih. To so bila leta nove ideološke zmrzali. Se Vam zdi današnja atmosfera zelo različna od takratne?

Razlika med časom, ko sem se vrnil za stalno v domovino leta 1977, in današnjim je zelo velika. Sam sem te spremembe močno doživljal, ko se je posrečilo premagati te in one ovire, doseči za verne nove možnosti glede graditve cerkva, dušnega pastirstva v domovih za ostarele, navzočnosti Cerkev v javnem življenju, posebno v časopisju, počasi nekaj tudi na radiu in televiziji. Posebno pa smo veseli, da je končno božič v Sloveniji uradno dela prost dan.

Takrat je še živel Vaš predhodnik nadškof dr. Pogačnik. Kakšne spomine imate nanj? Ste tudi dr. Rožmana osebno poznali? Ali se Vam zdi, da je že čas, da pride do pravične ocene tega poli-

tično spornega, a osebno vzornega moža in Slovenca?

Pokojnega nadškofa Pogačnika sem spoznal pravzaprav šele po svoji vrnitvi v domovino, prej sem ga le nekajkrat kratko srečal in bral njegova dela. Zelo sem ga spoštoval, ker je bil kulturno izredno razgledan, duhovno globok in iz vsega srca vdan Cerkvi. Dr. Rožmana sem dobro poznal, saj je velikokrat prihajal na obisk v Zavode in me je tudi poslal na študij v Rim. Pozneje sva se srečavala v Rimu in v Švici, zadnja leta, ko je bil v Ameriki, pa ne več. Njegovo življenjsko delo, ki sem ga v celoti spoznal šele po njegovi smrti, zelo cenim. Zdi pa se mi, da še ni prišel čas, da bi mogli pravično javno predstaviti njegovo delo pri nas, ker bo treba še veliko stvari raziskati, da bi ugotovili vso resnico. A tudi za to bo prišel čas.

Kako gledate na prepričanje pokojnega prof. dr. Janžekoviča, odličnega misleca in človeka, da ateizem marksizmu ni bistven?

Mogoče ne veste, da...

- da je ljubljansko DELO na pobudo Andreja Capudra odprlo anketo o povojnem slovenskem krščanstvu v Sloveniji in da so doslej v književnih listih odgovorili Alojz Rebula, Marjan Dolgan, Tomaž Toporišič, Jože Snoj, Janez Gradišnik, Lojze Kozar, Janez Švajncer in Andrej Inkret (do 9.XI.1989)...
- da je v današnji Poljski nemška manjšina, ki šteje okrog 800.000 ljudi...
- da je v torontski SLOVENSKI DRŽAVI neznani sodelavec tega lista, ki hoče biti hiperkatoliški, prišel pokojnega dr. Leonida Pitamica, vzornega človeka in katoličana, med frama-sone...
- da so imeli privrženci Slobodana Miloševića, ki so hoteli v začetku decembra prirediti miting v Ljubljani, namen razbiti Cankarjev dom...
- da so slovenski vojaki v jugoslovanski vojski, ki je danes najbolj stalinistična struktura v današnji Jugoslaviji, podvrženi posebnemu apar-tajdskemu režimu...
- da baje Slobodan Milošević, ki mu doslej ni uspelo spraviti pod svojo oblast vrha jugo-slovanske vojske, plete svojo mrežo med pol-kovniškim kadrom...
- da so v napetih dneh pred napovedanim srbskim mitingom v Ljubljani slovenski lovci baje patroljirali po gozdovih vzhodne Slove-nije...
- da prihodnje leto mislijo uvesti na filozofski fa-kulteti ljubljanske univerze stolico za alban-ski jezik...
- da je glavni karikaturist ljubljanskega DELA po Milanu Maverju postal koprski Italijan Franco Juri...
- da je na listih dvojezične ankete med italijan-skimi katoličani v Gorici samo 1,8% odklonil-no prečrtalo obrazec...
- da je na nedavnem srednjeevropskem sreča-nju — INCONTRI CULTURALI MITTELEURO-PEI — v Gorici, kjer je slovenščina uradni je-zik poleg italijanščine in nemščine, profesor Miroslav Šicel z zagrebške univerze imel svo-je predavanje »Programi hrvaške literarne avangarde« v slovenščini...
- da so v Sloveniji nekatere cerkve, med njimi Sveta gora pri Gorici, ponoči razsvetljene na javne stroške.

Profesorja Janžekoviča sem poznal kot filozofa in sem po vrnitvi v domovino spremljal njegova preda-vanja in razprave. O vprašanju, ali je ateizem za marksizem bistven ali ne, so mnenja zelo različna, kakor so že same interpretacije marksizma zelo raz-lične. Sam pa s profesorjem o tem nisem govoril. — Bil je izredno veren in globok človek in vsem je v spo-minu stavek, ki ga je dejal ob svoji zlati maši (ta je bila v izredno skromni obliki): »Vsaka maša je zlata maša«. Pri tej maši je pridigal sam!

Ljudje, ki živijo v Vaši bližini, pa tudi drugi, ki sledimo Vaši dejavnosti bolj od daleč, imamo vtis, da se izgaravate preko svojih moči. Dovolite mi vprašanje: ali ni med dolžnostmi duhovnika in škofa še posebej, da ostaja čim dlje na okopih in da torej najde čas tudi za zdravje in za dovolj počitka? Ali si vsaj poleti vzamete kaj oddiha? V bohinjskem kotu zelo kritizirajo odločitev škofije, da je prodala hišo, kjer ste mogli najti nekaj miru...

Gotovo ima duhovnik dolžnost, da skrbi za zdravje, a ta skrb ni toliko vprašanje večjega ali manjšega dela, ampak skrb za urejeno življenje in seveda za potrebni počitek. Zelo rad sem hodil na počitnice v Bohinj, ker pa je nekdanja Mlakarjeva vila nudila mož-nost za oddih kvečjemu za nekaj tednov, se mi je zde-lo neodgovorno, da bi zaradi tega nosili velike stroš-ke za vzdrževanje stavbe, ki je v slabem stanju. Ker smo denarno v hudi finančni stiski za cerkvene po-trebe nadškofije, smo po dolgem razmišljanju in po-svetovanju v gospodarskem svetu sprejeli sklep, da vilo prodamo. Prišla je v dobre roke. Tisti, ki nas kri-tizirajo, bi morda namesto tega lahko tudi kaj poma-gali.

Vas kaj vabijo slovenske gore? Ste doslej obis-kali kakšne naše vrhove?

Doživel sem sam zase izredno presenečenje, da sem mogel priti pred tremi leti na Triglav — prvokrat in verjetno tudi zadnjikrat. Rad grem v gore, le da pri-manjkuje časa; in počasi seveda moram računati tu-di z leti, saj sem pred kratkim stopil v sedemdeseto.

Med katoličani je pogosto slišati mnenje, da komunistična Partija Slovenije ob vsem, kar je v teh štiridesetih letih prizadela slovenskemu krščanstvu, ni vredna tiste strpne naklonjenosti, ki jo kaže do nje slovenska Cerkev.

Cerkev s Partijo nima nobenih stikov, imamo red-ne stike s komisijo za odnose z verskimi skupnostmi kakor tudi z nekaterimi drugimi osebnostmi javnega, kulturnega in političnega življenja. Skušamo biti vljud-ni, odprti za dialog, hkrati pa dosledni v zavzetanju za enakopravnost kristjanov in spoštovanje vseh člo-vekovih pravic. O kakšnem popuščanju Partiji ali pri-lagajanju na škodo Cerkve sploh ne more biti govora.

Mnogi pričakujejo od slovenske Cerkve, da se bo postavila tudi za nekatera vprašanja, ki zade-vajo našo širšo narodno in kulturno usodo. Na pri-mer, da bo predlagala vrnitev vseh svetniških kra-jevnih imen, ki so bila v stalinistični dobi samo-

voljno spremenjena, v njihovo stoletja staro obliko. Ali da bo zahtevala pravico, da sama organizira dobrodne dejavnosti. Ali da bo zahtevala zase civilno pravico, da sama organizira svoje šolstvo, kakor so si jo vzele nekatere Cerkve v socialističnih deželah. Je za to že čas?

Vse te zahteve so bile že ponovno omenjene, javno povedane in upam, da jih bomo mogli v bližnji prihodnosti tudi uradno reševati — in to z uspehom. Velike spremembe v vzhodni Evropi ne ostajajo brez vpliva tudi na nas. Trdno sem prepričan, da bomo mogli vsaj nekatere omenjene zahteve uresničiti, čeprav se zavedam, pod kakšnim hudim pritiskom od strani Srbije živimo ta trenutek v Sloveniji.

Mnogi niso optimisti glede usode slovenskega krščanstva, tudi če bi bilo na Slovenskem ko-

Beseda ob zaključku serije Osmih Slovencev za danes

S tem zaključujem serijo 8 pogovorov z uglednimi ter najbolj izstopajočimi osebnostmi v današnji Sloveniji. Izbor bi lahko obsegal še enkrat toliko imen, vendar sem se — ob posvetovanju z urednikom in souredniki — odločila za tega. Izbor je vedno zelo osebna stvar, kljub temu pa intervjuji vendarle skušajo zajeti slovensko stvarnost čim širše ter upoštevati dejstvo, da naša revija obide pravzaprav vse kontinente (če smo malce domišljavi).

Serijo bi lahko nadaljevala, idej za to mi ne manjka. Če bo zdravje in moč, jih izpeljem takoj, sicer pozneje.

Na tem mestu se še enkrat pristrčno zahvaljujem vsem intervjuvancem, da so mi tako ljubeznivo odstopili svoj čas ter brez poprejšnje priprave tako živo in neposredno odgovarjali. S tem so obogatili naše bralstvo, mene pa še posebej, ko sem mogla pokukati v njihovo okolje in jih v delih pogovorov, ki niso zapisani, spoznati tudi od njihove toplo človeške plati.

Zora Tavčar

munizma konec, češ da se bo proti Cerkvi osnovala nova fronta iz ostankov marksizma, liberalizma in potrošništva. Kaj pravite k temu?

Danes povsod, tudi pri nas, živimo v tako imenovanem sekulariziranem svetu. Prihodnost krščanstva je odvisna od kristjanov, od njihovega globokega in iz svobodne prepričanosti odločenega življenja v duhu evangelija in v zvestobi Cerkvi. Zato je naša velika skrb, da čim več posameznikov in družin navdušimo za tako osebno krščanstvo in krščansko življenje, ne pa da se pritožujemo nad hudimi časi in krivdo valimo na druge. Začeti je treba pri sebi, samo tako se bo kaj spremenilo, in to pomeni korak v boljšo prihodnost.

Bi Vas lahko prosila še za božično in novoletno voščilo, saj izidemo za božič.

Zelo rad dodam pristrčno božično voščilo, da bi vsak in vsi skupaj doživeli čim več resničnega božjega miru in v veselju in hvaležnosti sprejeli dokaz božje ljubezni v Kristusovem rojstvu ter mir in ljubezen dajali naprej drug drugemu. Naj nas praznovanje Kristusovega rojstva povsod po svetu čimbolj poveže in utrdi v zvestobi Bogu, Cerkvi in našemu slovenskemu narodu. In vsem srečno, bogato, zdravo in dobro novo leto.

Slovenska prosveta
in Zveza slovenske katoliške prosvete

razpisujeta

XV. tekmovanje zamejskih amaterskih odrov

MLADI ODER

Tekmovanja se lahko udeležijo amaterski odri, ki delujejo v naši deželi.

Tekmovanje traja do konca leta 1989. Izid bo javno razglašen ob slovenskem kulturnem prazniku februarja prihodnjega leta.

Skupine, ki se nameravajo udeležiti tekmovanja, morajo javiti svojo udeležbo enemu od obeh prirediteljev.

Za vsa podrobnejša pojasnila in prijave se je treba javiti na naslov SLOVENSKA PROSVETA, Trst, ulica Donizetti 3, tel. 768-189 ali pa ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE, Gorica, viale XX Settembre 85.

Igra za življenje

ČRNO KOT UPOR

Čutim prihod novega.
Pripravljena sem.
V jetrih je slast življenja,
slast smrti.

Moj dih je svež gornjak,
ki zbistri nebo in misli.

Črno obleko si nadenem,
da je pot pred mano svetlejša.
Črna očala prisilijo misli,
da iščejo žareče barve.
Črne besede varujejo
pred lepimi lažmi.

NEKAJ ALI NEKDO

Vsak od nas je samotna gora,
otok, mogoče zvezda,
ali nekaj še bolj samotnega,
temnega v temi.

Čudež je že to,
da se pojavi nekaj
ali nekdo,
ki to temo razžari.

In nič več.

PLIVKANJE

Čar dotikanja, odmikanja,
slast približevanja in oddaljevanja.
Plivkanje.
Prastara utvara,
da sta morje in obala eno:
ostra, nežna, črna, zlobna,
mila, božajoča, beločipkasta,
golobjesiva - večno mlada...
Da se lahko bijeta, ne ubijeta,
ljubita, ne izljubita -
neuničljiva.

BREZUMNO

Nič besed.
Samo roke ob pasu
in glava na rami.
Počasi so neki lasje drseli
ob njenem licu -
ves svet se je obračal k njej,
trava in listje,
vse je božalo njeno kožo.

Potem so usta priromala do ust:
dva utaplajoča se ob rešilnem čolnu.

KRUH LJUBEZNI

Karkoli oplazi pogled,
ki se je ogrel ob tebi -
vse zagori.

Zažigam ceste, polja,
sive skale rdeče žarijo.
Morje buhti.

Nebo nad njim je krušna peč.
Svet bo postal hleb kruha
v ognju strasti.

IGRA ZA ŽIVLJENJE

Ljubezen te vsega pretiplje,
vzame ti srce iz zibelke -
dvigne ga visoko
in ti si srečen.

Iz vsakega lasu
naredi struno
in nanjo strastno igra.
Na vsako vlakno
in misel igra,
divje, omamno.

Dokler ne nosiš
obisti na obrazu
in solz v trebuhu,
te preskuša,
zavija kot darilo -
in te da, komur hoče.

Ko te zavrže,
si najbolj njen.

PRAH SI

Čas mi vrtinči telo in duha
kot odpadlo listje.
Žene me iz vseh krajev,
domov in src.
Dopolnjeno je,
ponavljam naučeno...
Ne morem vdano skloniti glave
in leči v obcestni jarek.
Opotekavi pregon
je podoben zaganjanju k cilju:
k rojstnemu kraju, domov,
k ljubečemu človeku.
Izdihavam kletev.
Vroči žarki me sušijo v prah.
Upanje se scvrkne.
Opoldansko sonce požira moje oči.
Večerna nevihta me zravnava z zemljo.

BODI

Samo še imena molitev, zarotitev,
imena najlepših rož in sadov
mi umivajo usta,
ko mine poldan,
ko se bliža večer.

Potem sem boginja:
ustvarjam te po svojih željah
in sem prah za ilo
tvojega telesa,
ljubezen
za rojstvo tvoje duše.

O MRAKU

Nekdo se je priplazil
na naš vrt.
Planil je k moji
blesteči sreči
in jo hotel ukrasti.

Pa mu je zdrsnila na tla
in se razbila.

Bila je votla.

PADATI

Ležim v gnezdu tvojih besed.
Mehke so in voljne,
nabrane od pomladi do jeseni
nekega človeškega življenja;
posušene kot seno v stogu,
cvetlice v herbariju.

Sladko dremljem.
V grlu, do ušes in oči se dviga
pradavna želja: padati, padati
v naročje nagonov, usode,
mogoče v tvoje naročje.

Padati brez konca.

MED VOŽNJO

Tema je.
Cesta je vlažna od megle.
Zamejen v karoserijo
je tvoj glas dober.
Vseeno je, kaj pripoveduješ.
Smisel ni v besedah -
bistvo je v mislih, v željah.
Povedano frfota ob ušesih
kot zavesa.
Hotenje pa tiplje v kri,
utripa z njo.
Tako kot reflektorji
odkrivajo svet ob cesti,
mi kri na možganskem zaslonu
odslikava resnico.

TREPET STRUN

*Trepet strun in strasti.
Vse je izzvenelo v polnočni sobi.*

*Spomin pa bega:
z vsako stopinjo
pogloblja izhojeno osmico
med rešetkastimi stenami.*

NI MOGOČE

*Šeherezada -
in vsa tista smrtna jutra pred njo...
Saj ne gre za meso,
za dušo gre.
Za umorjene,
ki neumrljive stojijo vsenaokrog,
bele, negibne kot viharnice
na skalah...
Niti sledu življenja ni v njih.
Pred široko odprtimi,
belimi očmi
ni mogoče užiti ničesar več.*

KRČEVITO

*Kaj vse se je izkradlo
iz mojih dlani,
odhulilo iz mojega doma,
izteklo iz mojih žil...*

*Zdaj se poskuša vriniti
med moje krčevito sklenjene prste,
pretihotapiti mimo zarjavelih ključavnic,
kaniti v moje ozke oči,
v moje žile,
da bolešno trznejno,
da poženejo kri v srce -
da ga raznese.
Naj se razkrije,
kdo je bil tisti glavni,
odločujoči.*

*Ne bo se zvedelo:
v poplavi je vsaka kaplja
enako uničujoča.*

NA SLOVESNOST

*Na slovesnosti
hočem biti trdna in zbrana -
kot na sedmini:
s srcem v roki,
z usodo v srcu.
Dvigniti dlan do ust
in použiti srce
kot kruh, kot strup.
Pogoltniti obup,
da se mi na licih
in v očeh
razcveti nasmeh -
kot se spodobi
za slovesnost.*

SPOMENIK

*Nikamor ne odhajaš.
Ničesar mi ne prepoveduješ.
Vse je - kakor je bilo
in bo.
Zmeraj boš živ spomenik
mrtve ljubezni.*

BRIDKO

*Moja ljubezen
zmeraj na lovu,
zmeraj znova željna
ljubkovanja in toplega naročja.
Bridkost je ime poti,
po kateri hodi;
tlakovana je z ježicami.
Mačje blazinice puščajo za sabo
rdeče žige.*

TRENUTEK

*Zapojem, izpojem,
razbijem trenutek
in ga izpijem do poslednje kaplje,
do zadnjega udarca srca.*

*Tako morska vidra
na svojih prsih
raztrešči školjko in jo použije.*

PRED IZGONOM

*Sedenje, pogovarjanje,
pogledovanje skozi okno,
pitje kave,
tu in tam zapisana beseda,
zarisana misel.
Kakšna vsakdanja dejanja.
A vse počnem počasi,
zbrano, z vso svetostjo:
Nikoli več
ne bo čisto tako.*

*Te najine ure
so podobne tistim
pred izgonom iz raja.*

ČUDEŽ

*Dihaš.
Dih zveni v besedah,
odzvanja pogledom,
spremlja gibe tvojih rok.
Obraz je oder:
tam se odigravajo vse predstave
življenja.
Gledam in se ne naužijem.
Živim.
Čudež.*

ROŽENKRAVT

*Telo je vstalo
v pomladno jutro -
kot je zapisano.*

*Ptiči na ves glas
pojejo vigilije po zvrateh.
Živali so modre,
slutijo resnico.
Roženkravt ob postelji
poganja bujno
kot ob grobeh.*

RDEČ PEČAT

*Milostni vbodljaj.
Pritečeta kri in voda.
Zadnji vzdih -
in glava na ramenu.
Telo še tava okrog,
oči gledajo -
kot z onega sveta.
Beseda se vozla v grlu.
Pod obleko
na pergamentni koži
rdeč pečat.
Podoben roži.*

DOKONČNOST

*Tvoj glas je v meni,
tvoja podoba odseva
v mojih očeh.
Čutim tvoje misli kot seme
v brazdah svojih možgan.*

*Ni daljave,
v kateri bi izginil.
Časa ni.
Pravijo: leta so minila.
Ne lažejo,
a tudi resnice
ne govorijo.*

UKAZ

*Sama nesem ukaz
za izvršitev kazni.
Težkih nog,
še težjega srca.
Korak za korakom.
Začudena spoznavam,
da ostaja žalost za mano -
kot da odtokam.
Je, kakor je.
Kazen je plačilo
za dejanje.
Sama nesem ukaz.
Prihranjeno mi bo ponižanje.*

SRAMOTA

Ko sem se kak dan pred Miloševičevim mitingom (ki ga potem ni bilo) sprehajal po Ljubljani, sem v polno zajemal ozračje nevarnosti, ogorčenja in ponosne ključovalnosti, ki si ga lahko skoraj otipal. Jasno mi je bilo, da se interes režima in celotnega prebivalstva Slovenije tokrat popolnoma krijeta, menda prvič po letu 1945.

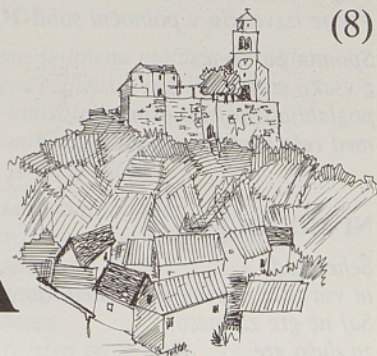
Pot skozi Ljubljano, vso naelektrono od zaskrbljenosti, me je nazadnje pripeljala do mesta, kjer me je ta-ko-rekoč s pestjo udaril v obraz odvraten prizor.

To je bilo pred stolnico svetega Nikolaja, pod okni sedeža ljubljanske nadškofije in slovenske metropolije.

Tam še danes stoji sramota za slovensko glavno mesto in za vse, ki to sramoto dopuščajo v isti sapi, ko hočejo v Evropo. Ta sramota ima podobo stebriča, na katerem je v anatomske monstruočnosti nalepljena človeška dlan z izproženim kazalcem, naperjenim v okna nadškofijskega sedeža. Dolg napis na stebriču pravi, da so se na tistem mestu med vojno zbrale ljubljanske žene in zahtevale osvoboditev od okupatorja zaprtih svojcev, tedanji škof Gregorij Rožman pa da je dal poklicati okupatorjeve oborožence, ki so žene razgnali.

Dokumenti in pričevanja, objavljena tudi v sami Sloveniji, neizpodbitno dokazujejo, da je ta obtožba popolna izmišljotina. To je potvorba, laž in krivica. In na tisti sramoti je bil v mitingaških dneh obešen lovorov venec, morda zares le rutinsko ob kakem uradnem obhodu spomenikov iz NOB, spomenikov, pred katerimi se vsi poklonimo in spoštljivo zamislimo. Tisti pred Nikolajevo stolnico pa zardno ne spada mednje.

Le kaj so si mogli misliti cerkveni dostojanstveniki iz polovice Evrope — med njimi primas Madžarske —, ko so mimo te sramote v svečanem sprevedu spremljali do stolnice novega slovenskega metropolita? In kaj si nazadnje lahko misli katerikoli Sloveniji naklonjen obiskovalec, ko s fotografskim aparatom lovi podobe kul-

SPOMINI
MILANA
GUŠTINA

(8)

Ime mu je bilo Jožef in je bil doma nekje iz okolice Kranja.

V tem bloku so bili še starejši interniranci, v Dachau so prišli pred nami in tu so se počutili »kot doma«.

Vsak večer je bil prvi pomenek le o vojni, kako je na frontah, kaj so naredili Italijani, ko so obrnili hrbet Nemcem in druga politična vprašanja.

Ne morem trditi, da me to ni zanimalo, a v tem sem v primerjavi z njimi bil pravi rekrut. Bil sem namreč premlad, da bi vse to razumel.

V zemljepisu sem bil sicer dobro podkovan, kar pa je bilo šala proti tistemu, kar so vedeli oni. Seznanjeni so bili namreč s tem, koliko divizij prodira na tej ali oni strani, kod teče fronta in še ne vem kaj.

Med njimi so bili tudi profesorji, tehniki in vsi možni poklici, celo odvetniki in pa knjigovodje tja do preprostega delavca - vsi so vseprek govorili, kot bi bili na kakem zborovanju.

Med njimi sem bil le učenec, star enaindvajset let.

Vse, kar so govorili, sem pazljivo poslušal, tudi razmišljal sem o marsičem, saj sem imel dom vedno pred očmi.

Ugibali so to in ono, toda ko so prišli do kakega zaključka, je bila že ura za v posteljo in čakati so morali drugega dne, da jim prinese kako novico.

Tako so enolično minevali dnevi, nič novega se ni dogajalo, fronta je napredovala ali nazadovala, taborišče je ostajalo to, kar je bilo — v razpravljanju je prevladovala le domišljija.

Jetniki so venomer sklepali, sklepanje se je nadaljevalo v nedogled.

Zvečer so v tem bloku igrali predvsem damo, nato šah, včasih »ajnc« ali pa briškolo. Vse to so počenjali, da bi premagali dolgčas, da bi prej nastopila ura počitka.

Naj vam sedaj povem o 26. bloku, kjer do bili internirani duhovniki in je bil med njimi celo škof.

Ta blok je bil nedostopen za druge jetnike - eden izmed duhovnikov je stražil pri glavnih vratih. Pazil je, da bi kdo ne vstopil — tja si namreč smel le v primeru, da si imel opravka s kakšnim duhovnikom. Pred vstopom si moral povedati vratarju, s katero osebo moraš govoriti in ta te je pustil noter, šele ko je tista oseba prišla k vratom.

Le dykrat sem imel priložnost, da sem obiskal ta blok, in sicer ko sem vozil drva v začetku internacije.

Dali so mi piti in jesti in sem tudi zvedel, da ima tu škof posebno dovoljenje, da lahko mašuje, to pa le on in noben drug duhovnik.

V ta blok je prihajalo največ paketov. Prihajali so namreč od mednarodnega rdečega križa in pa še od vseh drugih cerkvenih ustanov. Lahko tudi trdim, da na tem bloku ni bilo lakote.

Giannini, prim. PIZZAGALLI 235). S pisanimi konstrukcijami še *Jevanet*, verjetno furlanskega izvira (ZSSP Tolmin), *Jevanšč* (ZSSP Tolmin), *Jovanovič* (ZSSP Litija, KR, Logatec, LJ, Kočevje, GO, Sežana: spričo razširjenosti menim, da ne gre samo za priimkovno obliko balkanskega izvira, kar velja še za druge priimke, ki se začenjajo z *Jov-*), *Jovek* (ZSSP Gornji Grad), *Jovičič* (ZSSP LJ), *Jovinc* (ZSSP Dravograd), *Juvaš* (ZSSP MB), medtem ko je gotovo furlanskega izvira *Juvanassi* (ZSSP LJ) in je *Jvonič* (ZSSP Tolmin) nejasen.

Izhajajo še zanesljivo iz aferetične hipokoristične osnove *Van-* priimkovne oblike *Van* (ZSSP PT, MB), *Vančata* (ZSSP LJ), *Vanče* (ZSSP Dravograd), *Vanček* (ZSSP MB), *Vančko* (ZSSP Brežice), *Vane* (ZSSP MB), *Vanek* (ZSSP MB, GO, PT), *Vank* (ZSSP MB), *Vanko* (ZSSP CE), *Vankuš* (ZSSP Kamnik), *Vanošek* (ZSSP CE), *Vanovič* (ZSSP Tolmin), *Vanovšek* (ZSSP Štajerska) in *Vanja* (ZSSP Dolnja Lendava). Pri nekaterih drugih priimkovnih oblikah moramo upoštevati tudi — v nekaterih primerih predvsem — možnost, da izvirajo iz italijanskega, v srednjem veku razširjenega osebnega imena (*A*)*vanzo* : *Vanco* (ZSSP MB), *Vančina* (ZSSP Ilirska Bistrica, MB). Gotovo sta italijanskega ali furlanskega izvira, čeprav iz istega hagionima, priimkovni obliki *Vanelli* (ZSSP Laško), *Vanelli* (ZSSP LJ).

* * *

Konkurenčna imenska oblika *Jan(e)ž*, *Janez* ima gotovo še večjo srečo pri tvorbi priimkov. Nisem še navedel zgodovinske priče za ime *Janž*: 1329 *Janns Terragrossa*, posestnik v Gorici (KOS GOR 13), 1498 *Janns Wisoda*, kmet v Slavini (KOS II,232), *Janns Wüschnogkh*, kmet v Radohovi vasi (KOS II,241); v primerjavi z imenom *Ivan* se torej ime *Janž* pojavlja razmeroma pozno in doživi največjo popularnost tik pred protestantizmom. Ime ponavljajo v nespremenjeni obliki današnji priimki *Janž* (ZSSP MB; v zapisu *Janz* TS → *Gianni*, prim. PIZZAGALLI 139, ni moč ugotoviti, ali gre za *Janž* ali za *Janc*), *Janeš* (ZSSP LJ, Štajerska, Kočevje, Tolmin; KOŠTIÁL 564 Koroška), *Janes* (SPZM UD; TS), *Janesi* in *Jannis* (SPZM UD), *Janesch* (ZSSP PT, LJ, Kočevje; SPZM GO; TS; tu za fašizma → *Gianese*, prim. PIZZAGALLI 139), *Janež* (ZSSP Kamnik, Štajerska, Logatec, LJ, NM, Kočevje, GO, Tolmin), *Janez* (ZSSP Dravograd) → *Janet* (ZSSP Dravograd) izpade iz našega okvira ali je rajši pisna napaka — *Janiš* (ZSSP Dravograd, MB), *Janisch* (ZSSP Dravograd); morda spada sem tudi *Janise* (ZSSP MB), madžarskega izvira je *Janoš* (ZSSP KR, MS), *Jonos* (ZSSP LJ), spet slovenska je oblika *Januš* (ZSSP Kamnik, Logatec, Štajerska, LJ; v zapisu *lanus* TS), ki jo lahko razlagamo na več načinov, a vedno iz te oblike našega hagionima, in *Januška* (ZSSP Gornji Grad).

S formantom *-è* je sestavljena imenska oblika *Janžè*: od 1460 *Jan(n)se*, *Jennse* (KOS II...), *Janže* (ZSSP Štajerska), *Janše* (ZSSP Štajerska, Radovljica); s formantom *-a*: *Janža* (ZSSP MS, LJ, Gornji Grad; v zapisu *lanza* TS, tu za fašizma *Janza* → *Gianni*, prim. PIZZAGALLI 139), *Janza* (ZSSP MS), *Janša* (ZSSP Štajerska, Gorenjska, LJ; KOŠTIÁL 564 Koroška; v zapisu *lansa* TS, tu za fašizma *Janša* → *Gianni*, prav tam). S patronimičnim formantom *-ič*: *Janžič* (ZSSP Štajerska, GO; v zapisu *Janzic* TS), *Janžič* (ZSSP LJ), *Janšič* (ZSSP MB; KOŠTIÁL 564 Koroška; v zapisu *Jansig*, *lansig* SPZM GO), *Janschitz* (ZSSP Kočevje), *Jonošič* (ZSSP LJ), *Janžic* in *Janšic* (KOŠTIÁL 564 Koroška); 1498 *Petter Janneschutsch*, kmet v Šmihelu, *Jannschitz*, župan, kmet v Pivki (KOS II,234,242), 1602 *Iuan ianisis* v Garmku (MISSIO), *Janežič* (ZSSP vsa Slovenija; v zapisu *Janezic* TS, tu za fašizma tudi *Janezich* → *Gianese*, prim. PIZZAGALLI 139; *Janesich* TS, tu tudi *Janessich*

→ *Gianese*, prim. prav tam; *lanezic* TS, Zgonik, tu → *Gianesi*, prav tam 232; *lanesich* TS, tu tudi *lanesic* → *Gianetti*, prim. prav tam), *Janeschitz* in *Janošič* (ZSSP LJ), *Janožič* (ZSSP PT), *Janušič* (ZSSP LJ).

S formantom *-ek*: *Janžek* (ZSSP Štajerska, LJ), *Janšek* (ZSSP Kamnik, Štajerska, LJ), z nadaljnjo sestavo *Janžekovič* (ZSSP Metlika, Štajerska, LJ), *Janžekovič* (ZSSP LJ), *Janšekovič* (ZSSP Dravograd, CE).

Iz razširjene pridevniške osnove: *Janževac* (ZSSP Krško), *Janševac* (ZSSP PT), *Janšovec* (ZSSP Dolnja Lendava, PT, Litija, LJ, MB, GO), *Janošovec* (ZSSP Litija); *Janškovec* (ZSSP MB, Krško, NM); *Janžovnik* in *Janšovnik* (ZSSP Gornji Grad); *Janževič* (ZSSP Krško).

S formantom *-r* za veznim vokalom so videti sestavljene priimkovne oblike *Janžar*, *Janžer* (ZSSP LJ) in *Janžur* (ZSSP MB), kolikor niso rajši istovetne s priimkom *Jančar* po napačnem branju priimkovne oblike, pisane še z boho-rično: a k temu problematičnemu priimku se bom vrnil pozneje.

Iz imenske oblike *Jan(e)ž* je nastala apokopirana hipokoristična imenska oblika *Jan*, ki se ponavlja v nespremenjeni obliki (ZSSP vsa Slovenija). S patronimičnim formantom *-ič* je iz te hipokoristične osnove nastalo ime 1498 *Jan(n)utsch*, *Jannysch* (KOS II,232,234,248), ki ustreza današnji priimkovni obliki *Janič* (ZSSP Štajerska, LJ; v zapisu *lanich* SPZM Tumječ, Preone, S. Giorgio della Richinvelda); z manjšalnim/patronimičnim formantom *-(e)c* bi iz te osnove nastala imenska oblika *Janec* (ZSSP Krško, CE), v zapisu *Janatz* na Tržaškem za fašizma → *Gianna*, prim. PIZZAGALLI 139: a tu že stojimo na spolzkih tleh. Po moderni vokalni redukciji bi iz te oblike dobili *Janc*, kar je vsekakor verjetno, a *janc* je hkrati slovenski izid praslovenskega apelativa *agnēdic* »jagnje« in Ramovš, Bezlaj in drugi izvajajo celo priimkovno družino *Janc*, *Jančar* ipd. iz tega živalskega apelativa (KONZONANTIZEM 248, § 141, in ESSJ I,217). O tem nikakor ne kaže dvomiti, prim. ime gore *Jenčarija*, sicer na hrvaški strani republiške meje v Istri proti Čičariji, a vendar v krajih, kjer se slovenščina in hrvaščina krepko spremašata (ATLAS 213/B1). In priimek *Jančar*, dovolj razširjen po slovenskem prostoru v bogatih pisnih različicah, s svojim formantom, ki označuje poklic, to razlago podpira. Vendar moramo pri vseh imenskih oblikah in priimkovnih oblikah, ki so sestavljene z izrazitimi formanti osebnih imen, dopuščati možnost interference med zoonimsko in hagionimsko osnovo; rekel bi celo, da v marsikaterem primeru lahko dajemo prednost razlagi iz hagionima. Nekaj primerov iz zgodovinskih virov govori za to: KANDLER, PATRIZI, piše za leto 1469: »Certo Ans o Hans o Jance, che dicevano teutonico, ma che era carnolico e pratico di Trieste e conoscente del [Antonio] Mirissa... Questo Jance non era soldato volgare, se ebbe poi a moglie la figlia del nobile Simone de Francol e se fu ascritto fra i cittadini di Trieste«. Ime *Janče*, ki ga Ramovš našteva med imenske oblike iz zoonima, je tu očitno izpričan kot hagionim. Kako pa brati 1483 *Janc vocatus Buria, vicinus et habitator Tergesti* (MARSICH)? Težko predlagati v tem primeru branje *Jank*, sam berem rajši *Janc*: in primer je prej brati kot osebno ime kakor kot priimek, zato je spet možna razlaga iz hagionima.

Možnost interference z zoonimom zadeva te priimke: *Janc* (ZSSP Gorenjska, Štajerska, NM, Kočevje), *Jenc* (ZSSP Logatec, Štajerska, NM), *Janca* (ZSSP LJ), 1422-24 *Tony Jançiç di Gielian* (T. iz Gagliana pri Čedadu; XEN c.10v.), *Jančič* (ZSSP po malem vsa Slovenija), *Jenčič* (ZSSP Kamnik, Štajerska, NM, LJ, Postojna) in morda še katerega.

Spet stojimo na zanesljivih tleh, ko imamo opraviti s forantom -ko: 1477 *Janco Cerovec* (MARSICH), 1498 *Janngo*, *Martin Jangko*, kmet v Rakeku (KOS II,230), 1499 *Janko Smid*, kmet v župi Kopriva-Štanjel (KOS II,254), *Janko* (ZSSP Kamnik, Štajerska, Dolenjska, Ilirska Bistrica; TS; v zapisu *lanko* v Trziču za fašizma → *Gianni*, prim. PIZZAGALLI 166; v zapisu *lanco* SPZM Trzič; TS), *Jonko* (ZSSP LJ, Tolmin; SPZM GO), *Jonka* (ZSSP Črnomelj), *Jank* (ZSSP Štajerska, LJ, Radovljica; 1795 *Barthlmä Jank* v CONICA 14), *Jankar* (ZSSP LJ), *Janke* (ZSSP LJ; v zapisu *lanche* TS), *Jonke* (ZSSP Dolenjska, Gorenjska, LJ, MB), *Jankelej* (ZSSP NM), *Janki* (ZSSP Dolnja Lendava; na Tržaškem → *Gianni*, prav tam 139), *Jankole*, *Jankota* in *Jankovec* (ZSSP LJ; KOŠTIÁL 564 Notranjska, Koroška), *Jankovic* (KOŠTIÁL 564 Koroška), *Janku* (ZSSP MB; v zapisu *lanchu* TS). KOŠTIÁL 564 navaja še *Jančko* (Koroška). Končno imamo pred sabo razvejen priimek *Jankovič*, ki je v veliki meri balkanskega izvira, a ne moremo izključiti, da je tudi domač priimek: 1561 *Filippo Jancovich* iz Marsina (CRACINA 204), *Jankovič* (ZSSP vsa Slovenija), *Jankovic* (ZSSP Sežana; SPZM Lignano Sabbiadoro, TS), pogosten v TS (*Jankovits*, *lankovich*, *lancovich*, *lankovics*) in še v Devinu-Nabrežini, Dolini in Trziču; tu in na Tržaškem → *Gianni*, *Giannini*, prim. PIZZAGALLI 139,166,232, 236.

Po palatalizaciji začetnega *ja-* → *je-* moramo še zapisati priimke *Jene* (ZSSP Krško), *Jeneš* in *Jeneše* (ZSSP Prekmurje), *Jenič* (ZSSP Krško, Dolenjska), morda *Jeniček* in *Jenišek* (ZSSP Slovenj Gradec, slednji tudi CE), *Jeniša* (ZSSP MB), predvsem 1498 *Machne Jenngo*, kmet v Šembijah (KOS II,246), *Jenko* (ZSSP vsa Slovenija), *Jenkole* (ZSSP KR, NM) in verjetno še katere.

Poleg doslej navedenih imenskih oblik je bila v preteklosti precej razširjena tudi nemška imenska oblika *Hans*, ki predstavlja aferetični hipokoristik latinskega imena: proti koncu XV. stoletja navaja KOS kakih deset ljudi na Primorskem z imenom *Han(n)s*, *Hanse*, *Hennsel*, *Hänslin* in enkratno žensko imensko obliko *Ganslin* (KOS II...). Tudi današnji priimki pričujejo nekdanjo široko rabo teh imenskih oblik po vsem slovenskem prostoru: *Hans* (ZSSP Dolnja Lendava, LJ, MB), *Hansel* (ZSSP LJ, PT), *Hanzel* in *Hanzelj* (ZSSP Metlika), *Hanžel* in *Hanzelj* (ZSSP Štajerska, LJ). Izpeljane priimkovne oblike konkurirajo z onimi, ki se začinjajo z *J-*: *Hanze*, *Hanše* (ZSSP MB), *Hanjže* (ZSSP Dravograd); *Hanzžič* (ZSSP Štajerska, Radovljica, KOŠTIÁL 564 Koroška), *Hanzžic* (ZSSP MB; KOŠTIÁL 564 Koroška), *Hanzžeč* (ZSSP MB); *Hanzhek* (ZSSP Laško), *Hanzžik* (KOŠTIÁL 564 Koroška); *Hanzhekovič* (ZSSP Štajerska), *Hanzekovič* (ZSSP MB), *Hansekovič* (ZSSP Litija). Nekateri priimki izhajajo iz nemške imenske oblike *Hansel*: *Hanzželič* (ZSSP MB, PT), *Hanzželič* in *Hanselič* (ZSSP MB; na Tržaškem za fašizma *Hanselich* → *Anselli*, prim. PIZZAGALLI 123); *Hanzžiček* (ZSSP MB). *Hanzžar* in *Hanzžer* (ZSSP MS) imata tudi dvojico z začetnim *J-*, povsem samostojna je enkratna oblika *Hanzžurej* (ZSSP MB), ki jo lahko navežemo na *Hanzžur* (KOŠTIÁL 564 Koroška).

Nenavadna je oblika *Hanuš* (KOŠTIÁL 564, Štajerska).

Približno enako številne so priimkovne oblike, ki so se razvile iz nemške osnove *Hans*, *Hansi*, *Hansl* in so se med Slovenci udomačile brez začetnega *H-*; le v zelo redkih primerih se je novi slovenski začetni *A-* še nadalje prilagodil s predjotacijo *Ja-*.

Osnova *Hans* je dala slovensko osnovo *Anž-*, ki je privzela slovenske formante: *Anžej* (ZSSP Dravograd, Slovenj Gradec, MB), *Anžič* (ZSSP Gorenjska, Litija, Krško, LJ, NM; v Trstu v zapisu *Ansich* → *Ansini*, prim. PIZZAGALLI 179),

Anžiček (ZSSP Logatec, Krško, NM), *Anžin* (ZSSP Kamnik, LJ, NM), *Anžur* (ZSSP Litija, Logatec, Laško, LJ, NM) in *Anžner* (ZSSP Šmarje, CE): slednji je videti prilagoditev nemške priimkovne oblike *Hansner*.

Imensko obliko *Hansi* ponavlja *Anzi* (ZSSP Krško).

Iz imenske oblike *Hansl* pa je nastala kar številna družina slovenskih priimkov, vendar moramo opozoriti na možnost interferenc z imenskimi oblikami iz hagonima *Angelus*, čeprav kaže njihova razporejenost ob severni meji, da se to ni moglo zgoditi pogostoma. Ponavljajo samo ime: *Anzel* (ZSSP Krško), *Anzelj* (ZSSP Krško, NM, MB), *Anžel* (ZSSP KR, PT, Litija, MB, Kočevje) in *Janžel* (ZSSP PT), *Anželj* (ZSSP NM, LJ, MB) in *Janželj* (ZSSP LJ), medtem ko je *Anzil* (ZSSP Tolmin) očitno po izviru iz Karnije. Z manjšalnim/patronimičnim forantom -(e)c je nastal priimek *Anzelc* (ZSSP Gorenjska, Logatec, PT, CE, LJ), *Anzeljc* (ZSSP Logatec, LJ, NM, Kočevje, Konjice). Formant -in kaže v tem primeru najverjetneje na nemški manjšalni formant -lin: *Anzelin* (ZSSP GO), *Anzlin* (ZSSP LJ), *Anžlin* (ZSSP Litija, Slovenj Gradec, NM), *Anšelin* (ZSSP GO). Enkratna oblika je sestavljena s forantom -ak: *Anželak* (ZSSP Dravograd, Slovenj Gradec, MB). Priimek *Anžlovar* pa je v celoti nemškega izvira (*Hanselauer*), tako (ZSSP Štajerska, LJ, NM), *Anschlowar* (ZSSP Kočevje), *Anšlovar* (SPZM Gradež; tu in na Tržaškem → *Angiolari*, prim. PIZZAGALLI 179).

V Sloveniji je nekaj italijanskih priimkovnih oblik, ki so olajšale geminato *nn* in *n*: *Giovanelli* (ZSSP Kamnik), *Giovanetti* (ZSSP Krško, LJ), *Giovani* (ZSSP Kočevje), *Giovanini* (ZSSP LJ, Postojna), morda še *Giovalini* (ZSSP Litija).

Na Zahodu se je že v poznem srednjem veku udomačila tudi furlanska imenska oblika 1494 *Zuan Zischko* v Opatjem selu, *Zuan Visenntin* v Dolu (KOS II,209,210), ČERNJEJSKI RKP. ima *Swan de villa noua* (Z. iz Zavarha; c.9.v.), *Suuan pochoiniga lenarda szergneo* (Z. pokojnega Lenarta iz Černeje; c.8r.), *Suuan pochoniga puog-na szergneu* (Z. pokojnega Prvonja iz Černeje; c.8r.), *Suuan Bobera* (to je isti, ki ga na c.3r. imenuje *Johannes bobera de villa nova*; c.9.v.), *Zua[n] rainicha michilin[n]* (c.11v.). Iz te imenske oblike je nastalo nekaj hibridnih priimkovnih oblik: *Zuanich* (SPZM UD in okolica, Pod cerkvo; na Tržaškem za fašizma → *Zuanni*, prim. PIZZAGALLI 342), *Zanuttig* (SPZM GO, Ronchi d/L, S. Giovanni a/N; na Tržaškem tudi v zapisu *Zanutig* → *Zanutti*, prav tam 160,338), *Zanuttigh* (SPZM Gradisca, Čedad, UD, S. Vito al Tagliamento; TS). Podobni hibridni priimki so nastali tudi iz beneških imenskih oblik *Zanin*, *Zaneto* (*Zaninich*, *Zaninovich*, *Zanet(t)ovich* ipd.), fašizem jih je tudi poitalijančeval, redki so se ohranili, vendar zadevajo menda le romansko-hrvatske stike v Istri, zato se ne ustavljam ob njih. Moram pa še omeniti izrazite furlanske priimke iz našega hagonima, ki jih nosijo Slovenci v Benečiji in v Sloveniji: *Zanier* (SPZM Gorenja Mersa; ZSSP CE), *Zuanella* (SPZM Nadiške doline, UD), *Zaner* (ZSSP MB), *Zanet* (ZSSP LJ), *Zaneti* (ZSSP Sežana), *Zanin* (ZSSP Tolmin) in *Zanuttini* (ZSSP GO).

V srednjeveških virih beremo imensko obliko 1348 dat. *Betuie filie Hancegle brentari* (BLOISE), 1365 *lançel hospitis* (CAP CERE I, c.38v.; to je Jancel tujec), 1368 *lançilo de Goriçia* (prav tam, c.58v.), 1368 *Gianxel figlio del fu ser Federico de Vinchiber e suo fratello Mirxe* (MARSICH), 1373 *Jančil*, kmet v Grahovem, drugi, košan v Kneži (KOS I,67,66) in še 1428 *Jancello di San Vito*, 1436 *Janzelo di San Vito*, 1437 *Janzello, marito di Elena, vedova di Pietro Suab*, 1464 *Jançelo de Ripniza vicino et habitatori Tergesti* (to je sežanska Ribnica, ne dolenska, ki jo tržaški viri omenjajo vedno le z nemškim imenom *Reifnitz*; vse: MAR-

SICH). Ob teh imenih naj omenim še eno: 1373 *Jançe famiglio di Durlj di Chorte* (KOS I,85). Kolebanje v zapisovanju č : z : x nam ne narekuje nedvoumne izreke, verjetno imamo dve možnosti: zvečine c, ko je v zapisu kljukasti c ali z, v enem primeru z, ko je v zapisu x, in to kljub bližine drugega x, ki ga je brati nedvoumno š (Miršè). Verjetno imamo opraviti z imensko obliko, ki se je ohranila v današnjih priimkovnih oblikah s *Hanz-* ali *Anz(e)-*, *Anž(e)-*, vendar mi silijo spet v zavest in pozornost priimkovne oblike tipa *Janca*, *Janče* ipd.

Pri 1373 *Janculinus* iz Tolmina (KOS I,74) imamo morda opraviti s pisno napako in je ime treba brati *Jaculinus* in ga obravnavati v zvezi s hagianimom *Jacob*. Končno je ok. 1300 *Janicuttus*, kmet v Šempetru (KOS II,280), ime videti furlanskega izvira, kakor je furlansko ime 1373 *Janutus*, kmet v Tolminu (KOS I,55); oblika ok. 1300 *Johaniz*, kmet v Šempetru (KOS II,280) je hibridna ali sporna.

Za na koncu sem ohranil hipokoristično obliko *Ivo*, ki je videti med vsemi imenskimi oblikami iz našega hagianima najmanj slovenska, čeprav se je, posebno v zadnjih časih, kar udomačila v slovenski rabi. Ime *Ivo* in iz njega izvedene imenske in priimkovne oblike so bržkone vse hrvatskega izvira, saj so, razen redkih izjem, prisotne ob slovenski južni meji. V Trstu sta omenjena 1445 *Iveč* (CAVALLI,400) in 1648 *Iuiza Poropat* (F.MARENZI); moško ime *Ivica* je izrazito hrvatsko-srbski in priimek *Poropat* je iz Čičarije. Vendar ne moremo izključiti, da je v katerem od naslednjih primerov priimkovna oblika nastala samostojno na Slovenskem; hkrati moramo biti pozorni na vse možne interference z apelativnimi osnovami (prim. ESSJ I,214 *iva*): te priimke navajam, z rezervo, kar v alfabetskem redu: *Ivačič* (ZSSP Štajerska; v zapisu *Ivacich* → *Di Giovanni*, *Gian-nini* v TS, prim. PIZZAGALLI 235,236), *Ivčič* (Metlika), *Ivec* (Črnomelj, LJ), *Ivekovič* (Šmarje, Brežice), *Ivelja* (LJ), *Ivenčnik* (CE, MB, Konjice), *Ivešak* (Litija), *Ivezic* (Sežana), *Ivič* (Štajerska, Postojna, Idrija, Tolmin), *Ivičak* (MB), *Ivko* (Litija), *Ivkovič* (LJ, Sežana), *Ivša* (Brežice), *Ivšek* in *Ivšič* (Štajerska).

Priimki, ki na videz ohranjajo nemško obliko, so na Slovenskem silno redki: *Johann* (ZSSP Radovljica, toda prim. *Johan* p.g. *Ioachim!*), morda hibridni *Johanc* (ZSSP NM, a tudi tu se postavlja vprašanje križanja z *ioachimom*), in končno meni nejasen *Johant* (ZSSP Krško). Ali spada sem tudi ime 1308-1310 *Jogan* (CAP R c.19r.2x,64r.), danes priimek *Jogan* (ZSSP Primorska; TS)? Lahko bi ga razlagali kot pisno hiperkorekturo.

* * *

Naj navedem le nekaj hišnih imen ob severo-zahodni meji: *Jevánčevi* v Trnovici, *Vanélné* v Ricmanjah; *Ivánovi* v Čeplesišču, *Vánčiči* v Polavi in Barci pri Matajurju, *Vánaci* v Matajurju, *Vanizi*, *Uáneži*, *Vančóni*, *Vánčjulnovi*, *Vánčini*, *Vančinovi*, *Ivančičjovi*, *Zuančerji*, *Zuánovi* po Benečiji, *Zuanélla* v Podorehu (ZUANELLA...); 1772 *Bobera Suanice*, *Culetto Anna Zuanut* (ROTTOLO 10,138); *Janežčeva* (CONICA 68); 1788 *Hajnžič* v Podgorjah, 1899 *Hajnič* prav tam (KCMD 1982, str. 102,104).

* * *

Krajevno imenoslovje je enako razčlenjeno kakor osebno: če sem uvodoma naštel imena naselij, gora in voda, ki izhajajo iz osnovnih imenskih oblik *Ivan/Juvan* ter *Jan(e)ž*, mi preostanejo še glavna krajevna imena, ki izhajajo iz drugačnih osnovnih imenskih oblik, in vsa imena zaselkov: ker so slednja nastala izredno pogostoma s ponovitvijo osebnega imena, priimka, hišnega imena ali

vzdevka prvega prebivalca, so ta imena po svojih značilnostih bližja osebnim imenom kakor pravim krajevnim imenom in imajo zato pri ugotavljanju toponomastičnih izoglas veliko manjši pomen.

Tudi to zaglavje bom začel pri glavnih toponimih, to se pravi pri imenih naselij, gora, voda, morda še pokrajin. Tudi tu naletimo večkrat na osnovni imenski tip *Anžè*: to je ime naselja pri Krškem (ATLAS 155/A1) in zaselka pri Muljavi (149/A3) ter še zaselka tik ob pravkar navedenem naselju pri Krškem. Ti trije primeri predstavljajo nekako skrajno jugo-vzhodno mejo razširjenosti tega imenskega tipa. *Anžejev vrh*, gorsko ime pri Ravnah (63/B2) stoji manj kot poldrug kilometer v zračni črti proti severo-zahodu daleč od *Juvanovega vrha*, ki sem ga že omenil, in priča o mirnem sožitju obeh imenskih tipov na Koroškem.

Iz osnovnega imenskega tipa (*H)ans/(H)anz* je razmeroma malo glavnih toponimov: pri Žvirčah v Suhi krajini je gorsko ime *Anzlov hrib* (168/B3), vzhodno od Leibnitza na avstrijskem Štajerskem je še naselje *Hansa* (6/B1), ki bi lahko bilo slovensko.

Iz osnovnega imenskega tipa *Janko* so nastali ti glavni toponimi: ime naselij *Jankova* pri Vojniku (91/B2), *Jenkovo* v zahodnem delu Brd, it. *Vencò* (118/B3) in *Jankoviči* pri Adlešičih (206/A3), gorsko ime *Jankovac* pri Podgradu tik ob meji s Čičarijo (213/A1), ter pokrajinski imeni *Jenkova planina* in *Jenkove trate* pri Jezerskem (59/A3). Gorsko ime *Jankitzkogel* 1250 m od državne meje nedaleč od Labota, nem. Lavamünda (12/A3), je bržkone v zvezi s slovensko imensko obliko *Janko*; a nimam na razpolago zgodovinskih oblik, ki bi lahko potrdile to domnevo.

Ko izhajamo iz hipokorističnega osnovnega tipa *Jan*, lahko naletimo na nove probleme. Gorsko ime *Janov vrh* pri Železnikih (102/A2) nedaleč od naselja, ki ima tipološko podobno ime *Martinj vrh*, je lahko iz hagianima; isto ime srečamo tudi pri zaselku *Janov vrh* pri Dolenji Trebuši (121/B1), ki je očitno nastalo iz priimka. Gorsko ime *Jani-na* pri Rogaški Slatini (116/A1) in vodno ime *Jenina* pri Slovenjem Gradcu (63/B1) sta morda v zvezi z našim hipokoristikom, prim. SVI I,239, a bi moral poznati zgodovinske oblike, da jih zagotovo navežem nanj. Prav tako bi rad poznal zgodovinske oblike za skupino drugih imen, preden kaj izjavim: gorsko ime *Janšče* pri NM (v seznamu 171/B2, na karti B3), gorsko ime *Janški vrh* pri Mislinji (64/B3), ime naselja *Janški Vrh* v Halozah pri cerkvi sv. Janeza (95/A2) in ime naselja *Janškovo selo* pri Dobrni (90/B1) so bržkone v zvezi z imenom *Janž*, gorsko ime *Janežčev hrib* na Nanosu morda s priimkom *Janežič*. Težje je razlagati imena *Janhova*, naselje pri Zgornji Ščavnici, s pokrajinskima imenoma *Janhovski les* in *Janhovsko polje* ter gorskim imenom *Janhovski breg* v neposredni bližini (18/B2): tu si res nič ne upam.

Ob gorskih imenih, ki so gotovo iz zoonima *jagnje* (*Jančarija*, *Jančarjev vrh*, *Jančerijski vrh*, *Janjičarski vrh*, v ATLASU 181/A1,148/B1,121/A3,141/A2,217/A2), preostane nekaj možnosti, da razlagamo iz hagianima ime naselja *Janče* vzhodno od Ljubljane (128/B2), ki mu Bezljaj sicer pravišči ugotovitev, da pri njem »ni mogoče ločiti osnov *agnē in *agnēdū«, ki jima odgovarjata današnja apelativa *jágnje* in *jágned*.

Nobenega krajevnega imena ne smemo izvajati iz hipokoristika *Ivo*, kakor hitro smo ugotovili njegovo tuje poreklo in s tem tudi pozen vdor na Slovensko, še bolj pa spričo številnih toponimov in mikrotoponimov, ki jih razlagamo iz apelativov *iva* ipd. »*Salix caprea*« (ESSJ I,214), *il* »*argilla, lutum*« (ESSJ I,209), *ivēr* »trska, drobec« (ESSJ I,214).

* * *

Imena zaselkov bom le nanizal. Iz imenskega tipa *Ivan* imamo: *Ivanč* pri Tolminu (100/A1), *Ivanček* pri Idriji pri Bači ter drugi pri Čepovanu (101/A3, 131/A3), *Ivančič* pri pesnici (42/B1), *Ivaničnik* pri Ljubnem ob Savinji (87/B1), *Ivaniš* pri Vojskem (122/B3), *Ivanje Doline* pri Godoviču (143/B2), *Ivanjkovščak* v Slovenskih Goricah (72/A1), *Ivanjšek* pri Idriji (143/A2), *Ivankocin Breg* v Prekmurju (9/A3), *Ivankovec* pri Dragonji (209/A1), *Ivankovič* pri Celju (113/A2), morda še *Ivat* pri Ravnah (36/B2) in *Števajni* pri Stanjevcih v Prlekiji (8/B2); v Prekmurju sta nadalje *Vanišin Breg* in *Vankin Breg* (9/A1).

Iz imenskega tipa *Jan(e)ž/Janez* imamo: *Janez* pri Medvedjem brdu in drugi pri Cerknici (143/B1, 182/B1), *Janež* pri Muti (38/A1), *Janežec* pri Logatcu (124/B3), *Janeževa Gorca* pri Bizeljskem (136/A3), *Janežič* pri Trziču (83/A1), *Janšc* v Polhograjskem hribovju (125/A1), *Janšek* — pri katerem je možno križanje s priimkom *Jamšek* — v zgornji Mežiški dolini in drugi pri Žužemberku (nedaleč od naselja *Jama pri Dvoru!*) (61/A2, 170/A2), *Janža* dvakrat v Prekmurju (20/B1, 21/A1), *Janže* pri Slovenjem Gradcu (37/B2), *Janžič* pri Slovenski Bistrici (67/B2).

Iz imenskega tipa *Jan* imamo (veljajo seveda že izražene rezerve): *Jan* pri Železnikih (104/A2), morda *Janar* pri Slovenjem Gradcu (37/B3), *Janc* pri Celju (113/A1); *Janči* pri Prevaljah (v seznamu 36/B1, na karti A1!), *Jančič* pri Sevnici (133/B1), *Jank* pri Ravnah, drugi pri Šoštanju, tretji pri Kamniku (36/B2, 63/A3, 107/B1), morda še *Jankar* pri Solčavi in drugi pri Misljinji (60/B2, 64/B1), *Janki* pri Trebnjem (150/A2), *Jenk* pri Jezerskem (59/A3).

Iz imenskega tipa *Janko* imamo: *Janko* na Pohorju, drugi pri Krškem (39/A2, 154/A1), *Jankoti* pri Novem Mestu (171/B3), *Jankovec* v zgornji Mežiški dolini (61/A2).

Iz imenskega tipa (*H*)*anže*/*H*)*anze* imamo: *Hanže* pri Dravogradu (37/B1), *Hanžej* pri Mežici, drugi pri Slovenjem Gradcu (35/B3, 37/B2), *Hanžič* pri Šentilju (17/B2), *Anžej* pri Ravnah (63/B2), *Anžic* v Podjuni, drugi pri Godoviču (33/B2, 143/B1), *Anžič* štirikrat pri Slovenjem Gradcu, v Poljanski dolini, pri Škofji Loki in Trbovljah (37/A3, 104/A3, 105/B3, 111/B2), *Anžiček* pri Trebnjem (151/A2), *Anžon* pri Idriji (123/A2); *Hanze* pri Slovenjem Gradcu (37/B2), *Anzel* pri Ravnah (63/B2), *Anzuh* pri Žalcu (90/B2); verjetno spada sem tudi *Ganza* v Koritnici (52/B1 v seznamu, na karti A2!).

Nemški imenski tip *Johann* sem našel zanesljivo le enkrat (a glej prej izražene rezerve!): *Johan* pri Litiji (129/A2); ne upam si uvrstiti na to mesto ime zaselka *Johec* pri Savi (130/B3).

* * *

Zavedam se vseh problemov v zvezi z obravnavanim hagonimom in vseh pasti, predvsem zgodovinske in družboslovne narave, ki se jim ne sme jezikoslovje izogniti, imenoslovje pa še celo ne. Naj torej povedano velja kot prvi plahi poizkus te vrste: gotovo se bom moral vrniti na ta zanimiv primer in poglobiti predvsem zgodovinsko in družboslovno problematiko. Vendar nekaj izhaja že iz tega poizkusa: očitno je, da je prva, stara, zgodovinsko ter jezikovno utemeljena slovenska imenska oblika iz hagonima *Johannes* le *Iván*, poznaje *Ivan*; da se za njo pojavlja v delu slovenskega prostora, predvsem na Severovzhodu, imenska oblika *Jan(e)ž* kot novejši kalk iz latinščine ali še rajši iz nemščine, saj mi nanizano gradivo sugerira drugo razlago: naša severna meja je sprejela nemško imensko obliko *Hans* in jo udomačila v obliki *Hanž(è)*, ta tip je namreč še vedno prisoten na Koroškem; onemitev začetnega *H-* (to je nemški glenli pripornik, ki ni prisoten v slovenski fo-

netiki) omogoča tip *Anž(è)* v pasu tik ob prejšnjem; ta tip se je morda še zgodaj predjotiral v *Janž(è)* ali rajši križal z latinskim **Joanes* → *Janež*; imenska oblika *Jan* in iz nje izvedeno izrazito ime *Janko* je dovolj stara in vsekakor slovenska; o stari in že v poznem srednjem veku izginuli imenski obliki *Jancelj* ne vemo prav dosti in jo težko klasificiram; kot zadnja se je uveljavila — verjetno ne pred katoliško versko obnovo — učena imenska oblika *Janez* in je postala uradna cerkvena imenska oblika; *Ivo* je pred kratkim osvojena hrvaška imenska oblika.

Vsekakor je stereotip »kranjski Janez« daleč od zgodovinske in krajevne utemeljenosti, nastal je bržkone kot simbol kranjskocentrične vizije slovenskega vesolja.

Job

Biblijskega potrpežljivca časti Cerkev kot svetnika in preroka na 10. maj. Latinsko cerkveno ime *Iob* (*Hiob*) in grško biblično *Iob* ponavljata hebrejsko ime *ʾIyyôbh*, ki je bržkone nastalo a posteriori za junaka: tolmačijo ga namreč kot pretekli deležnik iz korena *ʾayab* »postavljati se komu navkljub, v sovražno razmerje do njega«, torej *ʾIyyôbh* »kogar [Satan] sovraži«. Vulgata ponavlja z obliko *Iob* tudi teoforično ime *Yôbh*, ki se pojavlja v Četrtri Mojzesovi Knjigi 26,24 (TAGLIAVINI II, 153).

Slovensko ime *Jób* v zapisih ni razlikovati od furlanske imenske oblike *Jòp* (PIRONA 1531) in bo zato težko razlikovati, posebno na Zahodu, med priimki, ki enostavno ponavljajo ime. V srednjeveških virih ne najdemo ne imena ne iz njega izvedenih priimkov. Danes živi priimek *Job* le na Severovzhodu (ZSSP PT, Dravograd, MB) in tu je morda njegovo srečo pripisati protestantski cerkvi, vendar MA-KOVEC ga ne pozna (škoda, da ni v njegovem delu analitičnega kazala!). Toda v Dravogradu beremo tudi priimek *Jop*, ki ga je morda pripisati furlanski emigraciji. V Furlaniji srečamo pogostoma priimkovne oblike *Job*, *Iob*, *Jop*, *Iop*, *Ioppi* v pasu ob jezikovni meji od Cervignana do Pušje vesi, Gumina, Tumječa in Spilimberga (prim. SPZM), *Iob* srečamo nadalje v Devinu-Nabrežini in Trstu, *Iobbi* v Trstu, PIZZAGALLI navaja le *Joppo* → *Gioppo* v Trstu (119). Verjetno je to zgolj furlanski priimek, ne gre pa povsem izključiti kako slovensko interferenco.

V krajevnem imenoslovju berem ime naselja *Št. Job*, nemško *St. Job* pri Beljaku (ATLAS 27/B2).

Joseph

Zelo staro hebrejsko osebno ime *Yôseph* — lastno, med drugimi, enajstemu Jakobovemu sinu in, pozneje, Marijiniemu ženinu in Jezusovemu redniku — razlaga sama Prva Mojzesova knjiga (30,23) iz glagola *yasaph* »dodajati« in predstavlja krajšo obliko prvotnega imena *Yôsephyâh* »Bog dodajaj (to je: Bog naj da še kakega otroka)«. Grščina zapisuje ime na dva načina: *Ioséph* in *Iósepos*, prav tako latinščina: *Ióseph* in *Ioséppus*. Iz grške oblike *Ioséph* so slovenski jeziki prevzeli ime *Jósif*, *Osip*, *Jósip*, iz druge latinske oblike pa je italijanska *Giuseppe*. Cerkev praznuje 19. marca sv. Jožefa, Marijinega ženina, in še 4. februarja sv. Jožefa Leoniškega v Amatrici, 15. februarja sv. Jožefa v Antiohiji, 17. marca sv. Jožefa iz Arimateje v Jeruzalemu, 20. marca sv. Jožefa mučenca, 23. marca sv. Jožefa Oriol v Barceloni, 22. aprila sv. Jožefa, mučenca v Perziji, 30. aprila sv. Jožefa Benedikta Cottolenga, 23. junija sv. Jožefa Cafassa, 20. julija sv. Jožefa Pravičnika, 22. julija sv. Jo-

Vsak dan so župniki iz tega bloka dali po en »kessel« — to je nekakšno vedro, ki je držalo petdeset litrov mineštre — Rusom ali pa »Kohlen Komandi«, to je drvarjem, onim, ki so žagali drva in jih potem raznašali po blokkih. Med drvarji sem bil žal le mesec dni.

Bili so torej v 26. bloku sami duhovniki, tudi njihov »Blokeltester« je bil duhovnik.

Na vrsti je 28. blok - tu so bili sami Poljaki, ljudje, ki bi ne smeli imeti prostora na tej zemlji, in to ne vsi, ampak skoraj vsi.

To so bili ljudje zelo čudnega značaja, trmasti, stoodstotni skopuhi, sploh z vsemi slabimi lastnostmi, tako da niso imeli na sebi sploh nič dobrega. To je bil narod, ki ti ni pomagal, pa čeprav te je videl napol mrtvega. Večkrat se je zgodilo, da je Poljak raje vrgel kruh v smeti ali pa ga pustil segniti, kot pa da bi ga dal lačnemu. V tem bloku je bilo tudi precej kapov, ki te k delu niso le priganjali, ampak so tudi topli.

Sploh je bil ta blok eden izmed najostudnejših, kar jih je imel Dachau.

V njem so živeli ljudje brez srca, taki, ki so ti na najrazličnejše načine pomagali, da si prišel čimprej v krematorij.

Zaradi teh nesramnežev bloka št. 28 bi lahko povedal še marsikaj — bili so brez olike, brez potrpežljivosti, pravi nepridipravi. Sploh mislim, da so bili Poljaki v taborišču največji suroveži.

V 30. bloku so živeli Čehi, tudi ta narod je bil samosvoj, toda bili so vseeno nekoliko boljši od Poljakov, radodarnejši in tudi malo bolj usmiljeni, le sem pa tja si naletel na kakšnega, ki je bil podoben Poljakom, saj so skoraj bratje.

Čehi so dobivali veliko paketov, toda razumeli so se samo s svojimi sonarodnjaki in so bili le ti deležni teh dobrot.

Tudi Čehi so imeli svoje kape, ki pa so bili veliko boljši od Poljakov. O češkem jeziku se mi zdi, da je bil podoben glasom otrok, ki pojejo kakšno nabožno pesem. Pri Čehih se mi je zdelo lepo le to, da se niso vmešavali v zadeve drugih jetnikov.

»Blokeltester« na tem bloku je veliko dal na snago. Smel si vstopiti samo s čistimi cokli in pa ostrizen in obrit. Sploh je bil starešina »Nemec«, kot je treba.

Večkrat sem se približal temu bloku, vstopiti pa nisem smel, ker smo bili ostali jetniki oblečeni slabše kot berači.

Tu zaključujem z opisom leve strani taborišča.

Ostal je le še en blok, in sicer brez številke. Tu niso delali poskusov na ljudeh, služil pa je drugim namenom. Blok sem sam pomagal graditi, postavili smo ga v tednu dni. To ni bilo nič drugega kot »brdak«, tako so ga namreč imenovali Rusi.

Sem so pripeljali dve mladi ženski in do njih so smeli le Nemci, nato Poljaki in pa tudi Čehi.

Obisk so plačali z markami, in to ne v denarju, ampak v premijah, ki so jih dobili na delu, tako v tovarnah kakor tudi drugje. Obiskovalci so prinesli knjižico, kjer so bile vse premije, ki so jih dobili pri delu. Če so torej hoteli v ta blok, so morali plačati po pet mark ali še več, in to na način, ki sem ga opisal. Vsakokrat, ko je obiskovalec vstopil v ta blok, so mu iz knjižice vzeli tistih pet mark.

Takšna je bila leva stran taborišča.

Ostaja še opis »Apelplatz«, »Revierja«, to je bolnice, in krematorija.

Med levo in desno stranjo taborišča je tekla široka cesta, tako imenovana »Lagerstrasse«. Po njej smo hodili vsi po dvakrat dnevno — to je zjutraj in zvečer, ko so nas prešteli na »Apelplatzu«. Korakali smo v vrstah po deset jetnikov.

turne Ljubljane in nenadoma zagleda to komunistično neandertalstvo?

Ali smo neolikani, če vprašamo, kako se ob tistem kazalcu — običajno sicer amputiranem — počuti spoštovani in ljubljeni prvi človek Cerkve na Slovenskem? Ali smo preveč neučakani, če menimo, da bi bil že čas, da zahteva in doseže smetarski poseg pod svojimi okni, kjer se nadaljuje stalinistična nesramnost v časih, ko celo slovenski katoličani izjemoma podpisujejo blanko menico Milanu Kučanu?

T.M.

SLOVARČEK

MESTO: CESTA

pločnik (za pešce)
robnik (zunanji rob pločnika)
kolesarska steza (rezervirano za kolesarje)
cestišče
vozišče (isto kot prejšnje)
cestni tlak, tlak
asfaltna plast (gramozna itd.)
odtočni jarek, obcestni jarek
požiralnik, odtočnik (vanj se izteka voda ob nalivih)
rešetka pož., odtočnika
hidrant ali vodovodni priključek
zapiralna pipa vod. p.
jašek, dohodni rov (do vod. napeljave)
odvodni kanal, kloaka (za hišne odpadke, za odpadne vode)
kanalski pokrov, pokrov kanala
koš za odpadke (večji)
košara za odpadke (manjša)
smetnjak (hišni)
zabojnik (ulični, večji)
zabojnik za steklo, papir
osvetljena tabla (z načrtom mesta)
legenda (razlaga znakov na tabli)
postajališče mestnega prometa
znak za p. mest. prometa
vozni red, izvesek, tablica z v. r.
avtomat za vozovnice
prometni znak, prometno znamenje
prometni otok
deteljica (urejeno križišče okrog p. o.)
policist, prometni policist,
prometnik, redar
beli narokavnik (na pol. rokavu)
cvetlično korito
nasad, zeleni pas

pešec, pešak
pešakinja
voznik, avtomobilist, motorist,
kolesar
semafor, prometna signalna na-
prava
semaforski drog, semaforke luči
semafor za pešce, s. za vozila
telefonska govorilnica, tel. celica
oglasni steber, reklamni steber
reklamni plakat, lepak
propagandni napis
svetlobna reklama
kinematografska r.
obcestno drevo
aleja, drevored (*drevesa, zvrščena
vzdolž ceste*)
podvoz (*prehod pod cesto za vozila*)
podhod (*prehod pod cesto za
pešce*)
nadhod (*za prehode nad cesto*)
ulična svetilka
drog el. svetilke
viseča cestna svetilka (*na žici-kablu
visoko prek ceste*)
obločnica (*zelo močna vis. ali c.
svetilka, npr. na križ.*)
napisna tablica, tablica z imenom
ulice
prehod za pešce, zebra
črta STOP
zaznamovan prehod za pešce
pr. za peš. s kovinskimi vložki
neprekinjena črta
puščica za zavoj v levo
puščica za vožnjo naravnost
postajališče taksijev
taksi, izvošček
poslopje, stavba, zgradba ob ulici
stolpnica, večnadstropnica, nebo-
tičnik
hotel
preddverje (*avla*) hotela
izložbeno okno
izložbeno blago
dekoracija, ureditev izložbe
navojnica (*»saracinesca«*) trgovine,
rebráča
prodajalna
trgovina z oblačili
modna hiša
veleblagovnica, blagovnica
izvesek nad vrati trgovine
pročelje trgovine (*čelna stran*)
svetlobni napis nad t.
svetlobni napis na strehi
utripajoči svet. napis
obcestna reklama
zidna reklama
fosforescentni barvni napis

Ko so nas tam prešteli, je seveda vsak šel k svoji komandi, to je k skupini, ki se je nato napotila na delo.

Takšnih skupin je bilo seveda več, ker je vsaka posamezna opravljala določeno delo — tako so skupino sestavljali zidarji kakor vse druge stroke.

Zvečer, ko so se skupine vrnile z dela, se je vsak posamezni jetnik napotil na svoj blok, nato pa še na »Apelplatz« na preštevanje in nato spet na blok k počitku, saj se je naslednje jutro spet vse ponovilo.

V vsakem bloku so bile tri peči, da pozimi ni tako zeblo. Vsak blok je za zimo dobil določeno količino drv, seveda ne toliko, da bi se vsi lahko ogreli - le včasih se ti je namreč posrečilo, da si prišel do peči.

Spali smo na lesenih pogradih po tri drug vrh drugega, tako da nas je na samem 25. bloku spalo skupno tisoč osemsto.

Na »Apelplatzu« je bilo tudi lepo igrišče za nogomet.

Tu so igrali vsako nedeljo, in sicer med različnima blokoma.

Srečanje je bilo zelo zanimivo, saj je dvanajstotica, ki je zmagala, dobila po en »Kessel«, to je petdeset litrov makaronov. Ob koncu igre sta te makarone pojedli obe ekipi.

Tako so eno nedeljo igrali Poljaki proti Jugoslovanom, naslednjo Čehi proti Francozom in tako dalje, dokler niso nastopile vse ekipe. Na koncu so se pomerili najboljši.

Nogomet mi v resnici ni bil nikoli prav pri srcu, le enkrat sem gledal srečanje Jugoslavija - Češka. Dolgo je bila tekma neodločena, naposled je zmagala ekipa Jugoslavije z ena proti nič. Potemtakem tudi v taborišču ni vladal le bič, imeli smo celo svojo zabavo, pa čeprav le dve uri tedensko.

Najboljši pri tej igri so bili Poljaki, kar pa ni pripisati njihovi posebni izurjenosti, pač pa temu, da niso bili nikoli lačni. Seveda so bili nato v igri zmagovalci, pa čeprav so se pomerili s komerkoli.

Leta 1944 so za božič na »Apelplatzu« dvignili mogočno drevo, visoko približno sedem metrov, če ne celo več, in pa postavili še eno barako, da smo lahko na praznik poslušali koncert, ki so ga priredili sami jetniki. Bila je še kako izvrstna glasba, saj so bili med nami celo profesorji in najbolj izučeni glasbeniki. Igrali so tako lepo, da se nam bi to zdel najlepši božični večer, če bi le ne bili v taborišču. To je bil le lep privid, saj je drugo jutro izginila baraka in tudi godci z njo.

Sploh so šli poslušat koncert le tisti, ki na božični večer niso imeli kaj početi, to je kaj jesti, ostali pa so bili s svojo družbo v baraki.

Večinoma so mnogi prav v teh dneh dobili pakete od domačih, za nas pa nista vedela ne Bog ne vrag, predani smo bili kruti usodi.

Srečniki so zvečer siti začeli kvartati ali pa so imeli kakšen pome-nek, mi pa smo imeli pred očmi domače ognjišče, pred njim je vsak go-tovo videl svoje starše, ženo in otroke, kako so se odpravljali k polnoč-nici - toda to je bil le privid.

Tudi jaz sem v duhu gledal domačijo, nato sem zaspal, pričakujoč naslednji, boljši ali slabši dan.

Vsak jetnik pa si je zagotovo zapomnil en sam dan v tednu - to je bil petek.

Tega dne so namreč delili plačila, to je kazni, ki so bile na sporedu prav vsak petek.

Če je kdo izmed jetnikov kaj zakrivil, je dobil petindvajset udarcev na rit s pasjo žilo, to pa smo morali vsi gledati.

Ko sem bil v začetku na 25. bloku, sem videl, kako so prebičali štiri Italijane — tako so jih nabili, da sem od tistega dne opazil, da se je le eden vrnil na 25. blok, in to šele po treh tednih.

Vprašal sem ga, kje je bil ta čas. Odgovoril mi je, da je bil v »Re-vierju«, to je v bolnici, da so z njim tam lepo ravnali, a da je veliko potr-pel, ko so mu prevezovali rane, ki jih je dobil, ko so ga pretepli.

(dalje prihodnjič)

IZ DELOVANJA DSI

Kulturni večeri v Peterlinovi dvorani, ki jih vsak ponedeljek prireja Druvo slovenskih izobražencev, so bili ob koncu leta raznoliki in zanimivi. Tako je 6. novembra bil gost večera politični komentator Dela Danilo Slivnik, ki je govoril o dogajanju v luči jugoslovanske krize. Naslednji ponedeljek, 13. novembra, so večer posvetili 450-letnici Sv. Gore, o čemer so spregovorili dr. Branko Marušič, Peter Stres in Marko Vuk. 20. novembra je bilo na vrsti srečanje s koprskim društvom Istra. Zadnji ponedeljek v mesecu pa je dr. Danilo Sedmak govoril o psihološki podobi Krasa. 11. decembra so v društvu predstavili letošnjo knjižno zbirko goriške Mohorjeve družbe. O njej so spregovorili Joško Markuža, Martin Jevnikar, Marko Tavčar in Zora Tavčar, ki je za letošnji knjižni dar zbrala svoje novele in jih izdala z naslovom V kresu življenja. Zadnji večer pred prazniki, v ponedeljek, 18. decembra, je p. Marko Rupnik podal božično misel kot pripravo na bližajoče se praznike.

Prvi večer DSI v novem letu bo v ponedeljek, 8. januarja, ob 20.30.

DEMOS

V Ljubljani je bila 27. novembra ustanovljena združena Demokratična opozicija Slovenije (DEMOS), ki povezuje Slovensko demokratično zvezo (SDZ), Socialnodemokratsko zvezo Slovenije (SDZS) in Slovenske krščanske demokrate (SKD), medtem ko jo Slovenska kmečka zveza podpira od zunaj, ker želi ostati predvsem stanovska organizacija. Prvi predsednik Demosa je predsednik SDZS dr. Jože Pučnik, ki se je iz Zah. Nemčije za stalno vrnil v domovino.

Slovensko krščansko socialno gibanje se je 16. novembra preimenovalo v Slovenske krščanske demokrate. Novi predsednik je Lojze Peterle, novi tajnik pa Peter Reberc.

ZORAN MUŠIČ

Galerija Tržaške knjigarne je pripravila razstavo slovitega slikarja Zorana Mušiča, ki živi in dela med Benetkami in Parizom. Marca 1990 bo v Moderni galeriji v Ljubljani (Tomšičeva 14) razstava njegovih zgodnjih del (1934-45), za katera še iščejo dokumentacijo in nahajališča.

DOBRODELNA DRAŽBA

Sklad Mitja Čuk z Opčin pri Trstu je priredil dobrodelno dražbo številnih darovanih umetnin slovenskih in italijanskih slikarjev. Izkupiček so namenili izplačilu dolga za sedež, ki so ga kupili na Opčinah za učinkovitejše delo v korist prizadetih otrok.

DUŠAN PLENIČAR ODLIKOVAN

V katoliški župniji v Enfieldu pri Londonu so 3. decembra izročili visoko odlikovanje Svetega Sedeža »Pro Ecclesia et Pontifice« slovenskemu rojaku Dušanu Plečinarju, ki zavzeto dela v krajevni Cerkvi, med Slovenci pa je znan kot urednik nekdanjega Klica Triglava, lastnik tiskarne Pika Print in politični delavec povojne politične emigracije.

PROF. SIRC V SLOVENIJI

Decembra je bil prof. Ljubo Sirc ponovno v Sloveniji, kjer je predaval v več krajih, nato pa je obiskal Zagreb in Beograd. Mariborski tednik Sedem dni je objavil z njim intervju.

MANZONI IN NANOS

Nadaljevanka italijanske javne televizije RAI, ki je priredila roman Zaročenca Alessandra Manzoniya, je prinesla na ekrane tudi slovenske kraje, saj so nekaj pomenljivih delov snemali na Nanosu, v Braniku in drugod po Sloveniji.

ZDRUŽENJE KNJIŽEVNIKOV PRIMORSKE V CD

Šele pred nekaj meseci ustanovljeno Združenje književnikov Primorske, ki prvič v obliki skupnega odbora, skupnih srečanj in literarnih večerov obkraj meje ter drugih pobud, ki so še v teku, združuje pisce različnih nazorov z obeh strani meje (v pripravi je tudi posebna številka s tukajšnjimi avtorji), je bilo 12. decembra objavljeno na javno okroglo mizo ter radijsko in televizijsko snemanje v Cankarjev dom v Ljubljani. Govor je bil o sedanjih primorskih revijah in o stanju v literaturi v zamejstvu. Z naše strani meje sta bila povabljeni dva, predsednik Združenja prof. Pangerc, ki je poročal o delovanju Združenja, medtem ko je o tukajšnjih revijah in literaturi imela krajši referat Zora Tavčar. Po okrogli mizi z zadovoljivo udeležbo v dvorani E v CD se je razvila zelo živahna debata, v katero so posegali znani kulturniki in pisci srednjega in mlajšega rodu kot Jaša Zlobec, Andrej Blatnik, Vlado Žabot in drugi.

JADRANSKI KOLEDAR

Letošnja zbirka Jadranskega koledarja, ki ga izdaja Založništvo tržaškega tiska, obsega Jadranski koledar za leto 1990 in knjige: Aldo Rupel - Pogle di, Ivan Sedej - Sto najlepših kmečkih hiš na Slovenskem, Carlos Fuente - Stari gringo.

Sajenje »lipe spomina« pri škedenjski cerkvi.

OZNA IN PADALCI

Velik odmev ima, zlasti na Primorskem, zadnja knjiga Jožeta Vidica Angleški obveščevalci vohuni ali junaki, ki je izšla pri Mladinski knjigi. Avtor dokumentarno prikazuje usodo številnih padalcev, ki so jih Angleži spustili med vojno v Slovenijo in so se večinoma pridružili partizanom, a jih je v glavnem po vojni likvidirala OZNA. Skoraj vsi so bili Primorci. Preživeli in svojci zahtevajo zdaj rehabilitacijo žrtev.

TRST V VOJNI

Tržaška pokrajinska uprava je naročila Deželnemu zavodu za zgodovino osvobodilnega gibanja iz Trsta večletno raziskavo o Trstu med drugo svetovno vojno, ki naj se ne omeji na vojaško ali diplomatsko zgodovino, temveč naj preuči tudi vsakdanje življenje in počutje prebivalstva. 20. novembra je bila predstavitev pobude z okroglo mizo, ki jo je vodil zgodovinar Silvano Benvenuti, pri njej pa so sodelovali socialistični senator Arduino Agnelli, komunistični poslanec Willer Bordon, deželni svetovalec Liste za Trst Manlio Cecovini, krščanskodemokratski poslanec Sergio Coloni in deželni tajnik Slovenske skupnosti Ivo Jevnikar.

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

Goriška Mohorjeva družba je decembra izdala letno zbirko, ki obsega Koledar 1990 in knjige: Miloš Vauhnik - Pefau, II. del spominov, Zora Tavčar - Ob kresu življenja, Primorski slovenski biografski leksikon, 15. snopič (obsega priimke od Suhadolc do Theuerschuh in končuje III. knjigo).

MOHORJEVA V CELOVCU

Mohorjeva družba v Celovcu je izdala letno zbirko, ki obsega Koledar 1990 in Družinsko pratiko, kaseto zbor Podjuna in knjige: Lev Detela - Stiska in sijaj slovenskega kneza, Peter Fister - Ta hiša je moja, pa vendar moja ni... Arhitektura Zilje, Roža in Podjune, Clemens v. Brentano, Življenje in trpljenje našega Gospoda Jezusa Kristusa, II. del in dvojezično slikanico Moj pastir.

CERKEV V ŠKEDNJU

To je naslov dvojezične knjige, v kateri je Dušan Jakomin opisal zgodovino škedenjske cerkve in župnije. Predstavili so jo v cerkvi tega tržaškega predmestja 3. decembra v slovenščini in italijanščini. Pred tem so pri zvoniku vsadili »lipo spomina«.

Dvanajstega novembra je bila pri Sv. Justu v Trstu hvaležnica, pri kateri so z obdobjem sodelovali tudi otroci.

UMRLA SLAVA MEZGEC

V Ljubljani je 2. decembra umrla gledališka igralka in pevka Slavica Mezgec Kraševac. Rodila se je v Trstu 7. septembra 1899 in začela že zgodaj peti v cerkvenih zborih, nastopati v Šentjakovski čitalnici, Narodnem domu in Ljudskem domu ter drugod. Šolala se je pri Škrbinšku, po požigu Narodnega doma pa se je umaknila v Maribor. Med vojno je bila v internaciji. Po vojni je nastopala v Ljubljani, a tudi v Slovenskem stalnem gledališču v Trstu ter v okviru Radijskega odra v Trstu.

MSGR. BIRTIČ 80-LETNIK

20. decembra je praznoval 80-letnico beneški Čedermac msgr. Valentin Birtič, s pesniškim imenom Zdravko. Posvečen je bil leta 1933, služboval pa je v Reziji in Benečiji; od 1947 do 1978, ko je postal kanonik v Čedadu, v Dreki. Napisal je vrsto priložnostnih, verskih in domoljubnih poezij.

UMRL AKADEMIK JURANČIČ

V Ljubljani so 20. decembra pokopali akademika in upokojenega univerzitetnega profesorja Janka Jurančiča. Rodil se je leta 1902 in bil dolgo profesor srbskega in hrvaškega jezika ter književnosti na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Med drugim je sestavil Srbohrvaško-slovenski slovar in pa učbenik slovenščine za Hrvate in Srbe.

PANJI NA DUNAJU

V avstrijskem muzeju za etnografijo na Dunaju so 4. decembra predstavili čebelarstvo na Slovenskem, zlasti panjske končnice. Izdali so bogat katalog. Razstavo sta odprla avstrijski minister za znanost Busek in predsednik slovenske vlade Šinigoj. Nastopili so tudi Slovenski madrigalisti pod vodstvom Janeza Boleta.

UMRL NESTOR SKLADATELJEV

V 92. letu je umrl nestor Društva slovenskih skladateljev Ernest Švara, po rojstvu iz Ricmanj. V osrednji Sloveniji je živel od leta 1923. Ustanovil je salonski orkester Odeon in od 1928 do 1965 nastopal na radiu.

TIŠLERJEV TRG

Občinski svet v Celovcu je 5. decembra soglasno sklenil, da poimenuje trg pred Modestovim domom Dr.-Joško-Tischler-Park.

STELLA MATUTINA

V goriškem jezuitskem središču Stella Matutina, kjer v zadnjem obdobju deluje p. Marko Rupnik, je bilo 8. decembra dvojezično bogoslužje s poudarkom na nujnosti sprave in sožitja med Italijani in Slovenci. Sodelovala sta tudi slovenski provincial p. Lojze Bratina in provincial za severno Italijo p. Lombardi.

MARIJIN DOM

V Marijinem domu v ul. Risorta v Trstu je bila 8. decembra proslava ob 90-letnici Marijine družbe v Trstu in 20-letnici izgradnje sedanje stavbe Marijinega doma. To pa je bila tudi priložnost za uradno slovo od njegovega graditelja, dolgoletnega voditelja Marijine družbe msgr. Jožeta Prešerna, ki ga je nasledil g. Marij Gerdol. Slavnostni govor je imel prof. Tomaž Simčič, zvrstilo pa se je veliko pozdravov in čestitk. Govoril je tudi tržaški škof msgr. L. Belomi.

Predstavniki slovenske pomladi na okrogli mizi o slovenski državnosti in suverenosti na Mladinskem festivalu v Celovcu: dr. France Bučar, Ivan Oman in Janez Janša.

JASLICE

V Ljubljani so 15. decembra odprli razstavo slovenskih jasllic, in to na pobudo lista Kmečki glas. Govorila sta ljubljanski nadškof Alojzij Šuštar in predsednik SZDL Jože Smole.

ŠKOF PIRIH V KANADI

Koprski škof Metod Pirih, ki je pri Slovenski pokrajinski škofovski konferenci odgovoren za izseljence, je lep del decembra preživel med rojaki v Kanadi. Poleg obeh župnij v Torontu je obiskal skupnosti v številnih mestih in naseljih ter imel kopico osebnih srečanj in cerkvenih obredov ter prireditev.

TRIBUNA O ŠKOFU ROŽMANU

Ljubljanska Tribuna je ob 30-letnici smrti škofa Gregorija Rožmana objavila v 21. številki (11. decembra) daljši zapis prof. Janeza Gruma iz ZDA, ki komentira zlasti dve škofovi spomenici italijanskim okupacijskim oblastem.

20 LET REČANA

Beneško kulturno društvo Rečan je z več prireditvami proslavilo 20-letnico obstoja. Upravičeno je poudarilo med svojimi dosežki zlasti delo zbora Rečan, pevsko prireditev Senjam beneške pie-smi in prireditve Kulturna jesen.

Med gostujočimi skupinami na proslavi na Lesah je bil tudi Oder Rož s Koroške s Kaplanom Martinom Čederma-cem.

MALA CECILIJANKA

Na pevski reviji Mala Cecilijanka je v deželnem avditoriju v Gorici nastopilo 8. decembra 11 zborov s skupno 230 mladimi pevci. Nagovor je imela tajnica Združenja cerkvenih pevskih zborov iz Gorice Anka Černic.

25 LET GORIŠKIH SKAVTOV

Goriški del Slovenske zamejske skavtske organizacije je z zahvalno mašo v goriški stolnici 3. decembra praznoval 25-letnico ustanovitve Slovenskih goriških skavtov.

MLADIKA
za vsako slovensko družino

T. KERMAUNER V ARGENTINI

Pisatelj in esejist Taras Kermauner je z ženo etnologinjo Alenko Goljevšček obiskal Slovence v Argentini. Oba sta predavala pri Slovenski kulturni akciji, obiskala pa sta več slovenskih skupnosti in pa dom Triglav v prestolnici.

Kar zadeva informiranje matičnih Slovencev o izseljencih v Argentini, pa velja opozoriti na intervju s Tinetom Debeljakom ml., ki ga je imel v tedniku Telex dopisnik Dela v Buenos Airesu Marko Jenšterle. Debeljak je glavni urednik tednika Svobodna Slovenija.

Posnetek z letošnje revije pevskih zborov v organizaciji ZCPZ. Pozdravni nagovor predsednika dr. Hareja, v ozadju rojanski cerkveni pevski zbor.

Pisateljica Zora Piščanc se je poslovila

V četrtek, 23. novembra 1989, je umrla v tržaški bolnišnici pisateljica in kulturna delavka Zora Piščanc. V Trstu se je tudi rodila, in sicer leta 1912, dovršila tu osnovno in meščansko šolo, trgovsko srednjo šolo pa ji je prekinila očetova prestavitev v Pizo, kamor se je preselila vsa družina. Po očetovi upokojitvi so se naselili v Gorici, da so bili bližje sinu in bratu Ladislavu, ki je študiral za duhovnika.

V Gorici je Piščančeva razvila vso svojo izredno nadarjenost: desetletja je bila tajnica pri goriški Marijini družbi in skrbela za njeno mesečno glasilo **Vijolica**; vrsto let je bila tajnica pri Slovenskem katoliškem prosvetnem društvu Mirko Filej; od 1952 do upokojitve je bila upravnica Katoliškega glasa. Vsa leta je sodelovala na Radiu Trst A z mladinskimi oddajami.

Najbolj pa se je seveda uveljavila kot pisateljica, ne samo v zanejstvu, ampak tudi v matični domovini in zdomstvu. Pisati je začela že med vojno; in s črticami in novelami je sodelovala v **Vijolici**, tržaški Mladiki, celovski Vera in dom, v argentinskem Duhovnem življenju, v Pastirčku in še kje.

Njena prva povest **Petnajstim v spomin** je izhajala kot podlistek v Goriškem listu 1944-45, ponatisnili so jo v Duhovnem življenju. Sledila je **Marjetica**, ki je izhajala v Slovenskem Primorcu 1946 in kot ponatis v Duhovnem življenju. Po teh začetkih se je sprostila in napisala osem povesti in romanov, ki so razen ene izšli pri Goriški Mohorjevi družbi. V njih se je zazrla v svoje življenje in življenje domače družine, v težke razmere rojakov pod Italijo, ko jih je mučil in preganjal fašizem, v usodo slovenskih uradnikov, ki so jih prestavljali v Italijo, kjer so bili odrezani od korenin, tuje okolje pa jih ni sprejelo. Zato so ta njena dela kos slovenske zamejske zgodovine iz polpretekle dobe, napisana po lastnem doživljanju in po vzorih sorojakov. Vse pa preveva iskrena ljubezen do slovenskega naroda, saj je ljubezen »močnejša kot smrt, lepša in svetlejša kot biser na morskem dnu«. Konec fašizma je seveda povezan

z drugo svetovno vojno in revolucijo, kjer njeni ljudje spet trpijo in padajo kot nedolžne žrtve, po vojni pa morajo nekateri oditi v begunstvo in si v Ameriki ustvariti nov dom.

To življenje opisuje v delih: **Cvetje v viharju** (1953), **Dom v tujini** (1958), **Andrejka** (1970), **Na obalah morja** (1975) in **Most čez ocean** (1984).

Širše zgodovinske in človeške razsežnosti imajo romani: **Pastirica Urška** (1979) je po zgodovinskih virih in ljudskih legendah prikazan nastanek Marijine božje poti na Sveti Gori pri Gorici pred 450 leti. 12-letna Urška Ferligoj je skromna pastirica, dobra in pridna, vendar z vsemi človeškimi lastnostmi, kot so strah, skrb, žalost in veselje in bolehnost. Ob njej pa je tudi nekaj legendarnega, tako Marijino prikazanje in trikratna čudežna rešitev iz ječe. Ob njej se zgrinja množica živih in naravnih ljudi, tlačanov in plemičev, ki poudarjajo čas in razmere. Delo je tako uspelo, da so ga ponatisnili pri Ognjišču v Kopru.

Drugo zgodovinsko delo sta **Blagovestnika Slovanov** (1984), roman o življenju in delu svetih bratov Cirila in Metoda. Piščančeva je verno poustvarila razmere in kraje, kjer sta brata delovala, in ju tako približala bralcem.

Zadnje njeno delo je najintimnejše, saj je v delu **Pesnik zelene pomladi** (1987) opisala svojo družino in brata Ladota od otroških let, preko šolanja in kaplanskih leto do tragičnega konca, ko so ga 3. februarja 1944 s 13 drugimi Cerkljani ubili nad Cerknim in jih vrgli v prepad. Piščančeva je izdala njegove pesmi 1950 v Gorici z naslovom **Pesmi zelene pomladi**.

Zora Piščanc je s svojo nadarjenostjo, s svojskim čustvovanjem, z živahnimi dialogi, s smislom za nazornost in stvarnost poustvarila vrsto primorskih ljudi, da so se bralcem prikupili. V svojih delih je ljudem razumljiva, realistična, preprosta, iz vseh pa veje velika ljubezen do slovenske zemlje in jezika, globoka vera, dobrota in človečanstvo. Ni se povzpela na vrh literarnega ustvarjanja, ostala pa bo zapisana v literaturi kot dobra ljudska pripovednica.

Inž. Borisu Sancinu v slovo

Dne 12. oktobra zjutraj se je oglasil telefon in s trepetajočim glasom mi je gospa inž. Borisa Sancina rekla: »Ker ste bili njegov prijatelj, vam povem, da je Boris umrl«. Ob stal sem in začudeno vprašal: »Umrli?« »Danes zjutraj ob dveh. Zadel ga je infarkt«. Zdelo se mi je tako nemogoče in neverjetno, da sem ji komaj izrekel sožalje. Potem je bilo vse tiho. Ker je želel biti pokopan v Ljubljani, je postopek za dovoljenje tekel dalj časa, ko pa je dovoljenje prišlo, so le redki zvedeli za dan in uro pokopa, tako je skoraj neopazno odšel iz Trsta.

Boris Sancin je izžareval zdravje, hodil je po planinah in se vozil na daljše izlete, na Travnici gori si je sam postavil udobno počitniško hišico. Preden je stopil v pokoj, mi je razlagal, da je izračunal, da se mu izplača odkupiti univer-

zitetna leta za pokojnino, ker bo toliko časa živel, da bo dobil vse nazaj. Nikoli ni govoril o smrti in tudi na mizi je pustil na pol izdelane članke za Primorski slovenski biografski leksikon, preden je odšel na izlet na otok Mljet, kjer se je oglasila bolezen.

Ko pa sem danes pregledoval njegovo pošto, me je presunil stavek, ki ga je zapisal 5. julija letos: »Ker ne vemo ne ure ne dneva, Ti zaenkrat pošiljam osnutke dveh biografij, ki jih bom neposredno, predno bodo šle v stavnico, dokončno dopolnil«. Tedaj sem mislil, da gre za nekak izgovor, danes pa se mi zdi, da je le kdaj pomislil na smrt.

Spoznal sem ga leta 1947 na Trgovskem tehničnem zavodu Žiga Zois, kjer sva skupaj poučevala in se vsak dan srečevala. Na zunaj je bil eleganten za povojne razmere,

v pogovoru razgledan, odprt in globok človek, pravi demokrat, ki ni skrival svojega prepričanja, čeprav so bili časi težki in negotovi. S kolegi in dijaki je takoj navezal prijateljske stike, saj je presojal človeka po njegovi osebni vrednosti. Znal pa se je tudi šaliti in smejati.

Leta 1951 je odšel na tedanji Radio Trst II, kjer je prevzel službo urednika slovenskega govornega sporeda, v desetih letih pa je napredoval za šefa celotnega programskega odseka slovenskih radijskih oddaj. Tudi tukaj sva se redno srečevala, ker sem sodeloval pri raznih oddajah. Po upokojitvi 1973 smo se vsako sredo zbirali v gostilni »Pri Jožkotu«, dokler se ni začela družba osipati, da je nazadnje nastala praznina.

Z inž. Sancinom pa sva se še bolj zblížala, ko sem leta 1981 sprejel uredništvo Primorskega slovenskega biografskega leksikona. Sancin je sodeloval že od drugega snopiča dalje, pri meni pa je delo še pomnožil. Znal je pisati znanstvene članke, ker je imel dovolj potrpežljivosti, da je iskal po arhivih in časopisih, pri živih pa se je neposredno obračal nanje, naj so živeli v Ameriki ali Avstraliji. Ker sem vedno v stiski za sodelavce, mi je rad ustregel, če je le mogel. Znal je najti pravo mero in zgodovinsko tehtnico.

V dolgoletnih razgovorih sem seveda spoznal vse njegovo življenje. Rodil se je 1. jun. 1912 v škedenjski družini Sancinovih. Oče je bil učitelj, leta 1920 pa se je družina preselila v Begunje na Gorenjskem, kjer je oče v bližnji Zgošči odprl predilnico, 1930 pa v Ljubljani luščilnico riža, ki je s podružnico v Beogradu krila polovico jugoslovanskih potreb. Tako je hodil Boris v osnovno šolo v Škednju, v Begunjah in Radovljici, v Ljubljani je maturiral 1930 na realki, šest let pozneje pa diplomiral na Ekonomski komercialni visoki šoli v Zagrebu za inž. ekonomije. V Trstu na Ekonomski fak. je 1956 nostrificiral diplomu in dosegel doktorat. Po študiju in vojaškem roku se je zaposlil v očetovi luščilnici riža kot prokurator. Imel je zagotovljeno bodočnost in družbeni ugled, toda izbruhnila je vojna, Sancin je bil mobiliziran in že prvi dan je padel v nemško vojno ujetni-

štvo. Novembra istega leta so ga Nemci izročili Italijanom, ki so ga držali v taborišču do kapitulacije. Vrnil se je v Ljubljano in nadaljeval z delom, največ pa se je zadrževal v Lombardiji, da je skrbel za redno dobavljanje riža. Na zadnjem potovanju februarja 1945 je bil težko ranjen ob angleškem letalskem napadu na vlak pri Proseku. Sredi maja 1945 so ga v Ljubljani zaprli kot pripadnika mladinskega liberalnega gibanja, v resnici pa zato, da so lahko zaplenili njegov delež pri dnevniku Jutro in knjigarni Tiskovna zadruga. 3. avg. 1945 je bil obsojen na izgubo narodne časti za dve leti, sredi sept. so ga izpustili; mesec dni pozneje se je preselil v Trst.

Sancin je bil družbeno delaven že v dijaških letih, član najrazličnejših mladinskih društev in ustanov liberalne stranke. Vendar pa se je bolj kot s politiko ukvarjal z gospodarskimi in idejnimi vprašanji. Od 1933 je bil zelo delaven v Omladini Narodne Odbrane, ki si je zamišljala široko samoupravno Jugoslavijo, s socialnimi reformami in novimi ljudmi. To svojo vero je izpovedal leta 1933 v knjižici **Kdo smo? Kaj hočemo?** Leta 1940 pa je pojasnil svoje gospodarske načrte v pazpravi **Politična, gospodarska in socialna načela**.

V Trstu se je takoj pridružil Slovenski demokratični zvezi in bil član njenega ožjega vodstva in ves čas njenega obstoja sodeloval v vseh odborih in akcijah, ki je SDZ povezovala z drugimi političnimi skupnostmi. Od prve do zadnje številke Demokracije je sodeloval v njej, pisal načelne in uvodne članke, napisal brošuro **Kaj nam prinaša komunizem**, 1951, predaval po društvih, nastopal na Radiu. Leta 1972 je predaval v Dragi **O idejnem pluralizmu**, 1975 pa je uredil in dopolnil knjigo **Vodnik po planinski poti SPD Trst**.

S Sancinovim odhodom smo izgubili v zamejstvu delavnega in pokončnega moža, ki ga bomo na različnih področjih hudo pogrešali. Naj mu bo lahka ljubljanska zemlja ob očetu in materi!

LITERARNI NATEČAJ »MLADIKE«

1. Revija Mladika razpisuje XVIII. nagradni literarni natečaj za izvirno še neobjavljeno črtico, novelo ali ciklus pesmi.
2. Rokopise je treba poslati v dveh čitljivo pretipkanih izvodih na naslov MLADIKA, ul. Donizetti 3, 34133 TRST, do 31. decembra 1989. Rokopisi morajo biti opremljeni samo z geslom ali šifro. Točni podatki o avtorju in naslov naj bodo v spremnem pismu, opremljenem z istim geslom ali šifro.
3. Ocenjevalno komisijo sestavljajo: univ. profesor in kritik Martin Jevnikar, pisatelj Alojz Rebula, pesnik Albert Miklavc, prof. Ester Sferco in odgovorni urednik revije Marij Maver. Mnenje komisije je dokončno.

4. Na razpolago so sledeče nagrade:
za črtico ali novelo:

prva nagrada	150.000 lir
druga nagrada	100.000 lir
tretja nagrada	80.000 lir

za pesem ali ciklus pesmi:

prva nagrada	100.000 lir
druga nagrada	50.000 lir
tretja nagrada	30.000 lir

5. Izid natečaja, ki je odprt vsem, ne glede na bivališče, bo razglašen ob slovenskem kulturnem prazniku — Prešernovem dnevu — na javni prireditvi in po časopisju. Vsi teksti ostanejo v lasti Mladike. Nagrajena dela bodo objavljena v letniku 1990. Objavljena bodo lahko tudi nenagrajena dela, za katera bo komisija mnenja, da so primerna za objavo.

IZ SLOVENSKE PUBLICISTIKE

SLOVENSKA APOLITIČNOST (IN KAKO SE JE REŠITI)

»Slovenci žal še nismo **politično emancipiran narod**. Marsikdo bo ob evforiji zaradi sprejema amandmajev k Ustavi SR Slovenije temu oporekal, toda to je bil le eden redkih korakov k spremembi obstoječega stanja.

Temeljno vprašanje je, kako iz »solzne doline Šentflorjanske« v suvereno domovino slovenskega naroda, narodnosti in manjšin, živečih v Sloveniji. Prav gotovo z **večjim državljanskim pogumom, višjo stopnjo politične kulture in notranjo parlamentarno demokracijo**. Tako trdi Peter Volasko v Demokraciji. Sledi nekaj njegovih dokaj konkretnih ugotovitev in napotkov.

● Realiteta, ki poziva k treznosti, je usodna nagnjenost slovenske politike h gnilim kompromisom.

● Notranja demokracija je vrednostni kriterij zunanje. Zato **brez notranje politične diferenciacije in enakopravnosti drugače mislečih znotraj slovenskega parlamenta ni dejanske moderne demokratične perspektive v odnosih z drugimi južnoslovanskimi narodi in razvito Evropo**.

● Človek z Zahoda bi težko razumel, kako se lahko neki narod z več kot osemdesetodstotno večino udeleži volitev, kjer sta oba kandidata predstavnika najmanj ugledne politične organizacije v deželi. Ob tem pa jih le peščica bojkotira volitve ali odda prazen listič. Kako naj zahodnjak sprejme človeka, ki nenehno robanti čez ZK, na volitvah pa (po nedeljski maši) mirno glasuje za njenega predstavnika kot politično zrelega. Preprosto ne more.

● Argumentov za nizko stopnjo politične razvitosti je še mnogo, vendar kritika sama ni dovolj. Nujno potrebno je najti pot **iz te mentalne letargije, v kateri so nas desetletja utapljali**.

Kaj lahko stori posameznik? Bojkotira nedemokratične volitve, ne podpisuje konzervativnih listin, skozi nove politične zveze poskuša artikulariti in uresničiti svoje interese, ki jih drugje ni mogel, v medijih objavlja članke, **ne sodeluje pa pri negativni selekciji kadrov (ne voli tistih, ki se jih boji, ampak tiste, ki bodo zastopali njegove interese) itd.** Tiščanje glave v pesek

nas ne bo izpeljalo iz krize, državljanski pogum in večja politična aktivnost znotraj Slovenije pa morda le.

(Demokracija, Lj., 10.X.1989)

SREDNJA POLITBIROKRACIJA JE ZAVORA REFORM V SFRJ

»Večinoma partijske strukture vztrajajo na svoji oblasti ter se prav nikakor ne žele spremeniti. To je hrbtenica trdožive, uporne birokratske srednje plasti. Takšnih ustanov je več ko dve tretjini.

V njih vlada najbolj trdoživi konservativizem, partijsko-boljševistično prepričanje in praksa pri razreševanju sporov z drugačnimi in upornimi mišljenji, pri kandidaturi in izbiri ljudi za vodilne ali kakorkoli vplivne položaje ter za ohranjanje vpliva klik, ki so se med izvajanjem samoupravljanja oblikovale.

Statistični podatki o rasti politbirokracije v sedemdesetih letih nam razkrivajo, kako bohotno se je razcvetela na račun totalnega samoupravnega jugomodela s konstruktom samoupravnih interesnih skupnosti«. Te in druge misli Marka Kosa iz Naših razgledov navajamo kot primer prodorne razčlembе zgrešenosti samoupravljaskega aparata in njegovih posledic danes.

● V samoupravni eri, ki je bila v bistvu birokratski konstrukt, je doživela birokracija izreden razcvet, in to na vseh ravneh: od podjetja, kjer je zakon o »združenem delu« uvedel vrsto novih nepotrebnih upravnih funkcij, pa do vodenja raznih vej družbenih dejavnosti z **dvotirnostjo sisov in državnih sekretariatov oz. komitejev**. Aparat se je polastil delitve denarja in s tem postal pravi fetiš: od njega so bili izvajalci popolnoma odvisni: zdravniki, raziskovalci, sodniki, profesorji, učitelji itd. Aparat se je od tega denarja redil; tako je bil delež za njegove potrebe v celotni vsoti dejavnosti čedalje večji.

● Glavna birokratska konservativna opora je v aparatu interesnih skupnosti, v občinah in v osrednjih upravnih službah. Odtod segajo »interesne« povezave vse do birokracije v administraciji ustanov in podjetij, ki podpira njihovo zaviralno delovanje pri oblikovanju novih predlogov.

● **Vsa birokracija** je med seboj povezana in solidarna. Partijski aparat je

vklučila vase in ga ni mogoče ločiti od nje. Avtonomija podjetij, decentralizacija in odpravljanje raznih funkcij ogrožajo moč birokratskega aparata. Zato se ta aparat bori proti kakršnimkoli novim predlogom.

● **V podjetjih** je dejanska oblast osredotočena v političnih partijskih organih, ki obvladujejo samoupravo in sindikat v celoti. Te klike so sestavljene po večini iz mojstrov in srednjega kadra, ki se upirajo novi organiziranosti in spremembam. Nov zakon o podjetjih je njihov položaj ogrozil, ker terjaja globoke spremembe.

● **V upravnih strokovnih službah** je napetost zlasti zaradi nižje izobraženih šefov, ki se čutijo ogrožene od mlajših visoko izobraženih. **Na nekaterih fakultetah**, predvsem humanističnih, se je prebilo novo gledanje na površje ter so prekinili s preteklostjo, medtem ko je na večini vgnezena še vedno boljševistična praksa menjave funkcionarjev v ozki kliki ter uporaba boljševističnega principa moralno-politične neoporečnosti za odrinjanje nezaželenih oseb.

● **Ekonomika** se je v tem sistemu odvijala podtalno. Ljudstvo ni imelo pojma, kaj se mu pripravlja. Strokovnjaki so molčali, kajti vsaka kritika je imela za človeka pogubne posledice. Vladala je največja monolitnost in represija, da se ohrani brezkonfliktnost in brezmadežnost ideje. Omadeževana moralno-politična neoporečnost je imela za posledico, da izobraženec ni bil več profesor, ne glavni urednik, ne direktor.

● Ker je v našem sistemu **delo** izgubilo svojo dominantno vlogo, je prevladal med ljudmi sindrom radikalnega egalitarizma, ki je dajal vsakemu potrebno eksistenco, vendar vsem na enaki ravni. Izjeme nad to ravnijo, pa naj je šlo za čast, priznanje, denar, znanje in pamet, so bile prepovedane in preganjane. Vendar ljudstvo tega noče: intimno si želi sleherni biti boljši, imeti več kot drugi. Vsakdo hoče videti svojo šanso. Za to šanso so pripravljeni vsi več delati, se truditi in se znojiti, tvegati.

Kaj sedaj.

Naklonjenost ljudstva je odvisna sedaj od odstranitve te birokratske plasti, vsidrane v osvoženi preteklosti.

Naklonjenost in energija ljudstva naj se usmerjata ne v rušenje posameznikov, ki se lahko reproducirajo do neskončnosti, marveč **v rušenje biro-**

Cvetka Lipuš: Pragovi dneva

V Celovcu sta izšla lani in letos dva pesniška prvenca nekdanjih študentov Zvezne gimnazije za Slovence. Pri družila sta se pesniškimi zbirkami, ki so v zadnjih letih izšle na Koroškem in zasenčile prozo, ki je veliko skromnejša. Prvo zbirko je napisal Fabjan Hafner pod naslovom **Indigo**, o njej smo na tem mestu že govorili, avtorica drugega prvenca pa je Cvetka Lipuš, ki je pripravila zbirko **Pragovi dneva**. Oba pesnika sta nastopila skupaj v Koroškem pesniškem branju V lunini senci, ki je izšlo leta 1985.

Cvetka Lipuš se je rodila leta 1966 v Železni Kapli, dovršila osnovno šolo v Lepeni, leta 1985 pa maturirala na Zvezni gimnaziji za Slovence v Celovcu. Tukaj študira na univerzi primerjalno književnost in slavistiko. Pesmi objavlja v slovenskih in nemških revijah kakor večina sodobnih slovenskih koroških pesnikov. Hčerka je znanega koroškega pisatelja Florjana Lipuša.

V zbirki **Pragovi dneva**, ki je bila pripravljena leta 1988, izšla pa je 1989 kot posebna izdaja v Založbi Wieser v Celovcu, je na 68 straneh 42 pesmi, razdeljenih v 7 ciklov. Cikli so: Bivanje, Kraj, Cala, Po vsem, Morje, In vendar so vse srede tvoje, Oba. Pesmi imajo namesto naslovov rimske številke, le v ciklu Kraj so naslovi mest, ki jih je obiskala.

Pesmi so kratke, rahle, nežne, izrazito žensko izpovedane, verzji so kratki, največ po štiri besede, brez rime ali ritma.

Na zrklu / temni negibno / morje. /
Gluha ušesa / so tlakovana / z butanjem valov.

Tiho sopenje / pri nočnih igrach. /
Lahki kamni / se poskrijejo / v moje grlo. /
Skrivaj polzi / čas čez pečine.

Pesem je sestavljena iz petih sličic: morje, valovi v ušesih, nočne igre, kamni v grlu in čas, ki skrivaj polzi, odhaja. Morje je podlaga skoraj vseh pesmi, doživljala ga je o počitnicah, ki so vedno prekratke, zato se zdi, da čas »skrivaj polzi čez pečine«. Morje, kopanje, objemi valov, galebi, tišina: »Vse besede so se skrile pod skalo.«

Izmed mest opeva Piran in Pirano, Leningrad, Venecio in druge. Venecia ji je zapustila naslednji vtis:

Let galebov se / dotika mojih zenic. /
Črnina oken / bolšči v svetlobo.

Na stenah — sivobeke igre. / Bleščeče izobilje hromi oči. /
V živi glasnosti se / potaplja mesto.

Torej bežni vtisi, podobe, ki sestavljajo celoto, ta je vedno ekspresionistična, kakor se ji je ob pogledu na mesto vtisnila v spomin.

Poleg morja nastopa ljubezen, rahla in nežna: »Mehko morje boža dvoje teles«, a tudi strastna, da orli v kljunih »nama odnašajo strast«.

Minile so počitnice, odšla je tudi ljubezen. Počasi pozablja nanj, kot da ga ni bilo. Večeri so posuti s čakanjem, živi v preteklih besedah in upa: morda »te pribožam nazaj«. Med njo in spominom »nastaja pesem«.

Zbirka Cvetke Lipuševe **Pragovi dneva** je rahla osebna izpoved, nikoli ne spregovori glasneje, v njeno življenje ne vdira svet okoli nje, dovolj ji je morje, ljubezen, spomini. In spomini so rodili te pesmi, ki so napisane v izbranem jeziku, z nadarjenostjo in smislom za mero in urejenost.

kratskega sistema, ki je oporišče nasprotnikov sprememb in napredka.

Marko Kos
(Naši razgledi, 6.X.1989)

JE RES SAMO JUGOSLAVIJA OBSOJENA NA BREZIZHODNOST?

Takole meni o tem v reviji DANAS jugoslovanska publicistka Jelena Lovrić: »Če bo na kongresu zmagala reformska usmeritev, to ne bo več Zveza komunistov, če pa bodo zmagale konservativne sile, ne bo več enotne jugoslovanske partije.« In dalje ugotavlja, da je v tem drugem primeru Jugoslavija obsojena na brezizhodnost.

Zveza komunistov ne more po poti, za katero so se odločile komunistične partije v nekaterih drugih državah: da se s spremembo imena otrese vseh negativnosti in mrženj, ki so se leta usedla v njej. Zveza komunistov se preprosto ne more na ta način odreči svoji preteklosti, **ki ji ni bila vsiljena**. Mora-

la bi glede marsičesa narediti distanco, **kritični odklon** ali vsaj **radikalni zasuk**.

Danes lahko na jugoslovanskem političnem prizorišču zelo jasno vidimo **zametke demokratične, meščanske družbe**, pa tudi **znamenja »terorizma, vojaško-partijske diktature in razpada Jugoslavije«** (Slaven Letica). Vse opcije so odprte in enakih možnosti.

V tem smislu bo morda partijski, komunistični vrh, ki je pred nami, zadnji kongres Zveze komunistov Jugoslavije. Kajti če bo zmagala reformistična usmeritev, to ne bo več ista komunistična partija, marveč se bo nujno, glede na gibanja v svetu, približevala socialdemokratskim strankam, morda bo spremenila celo kaj v svojem imenu. Če pa bo zmagala rigidna smer, lahko pričakujemo, da bodo nekatere republiške partijske organizacije izstopile iz enotne organizacije. Če bodo na kongresu sprejeti sklepi, ki ne bodo ustrezali hrvaški, je dejal Drago Dimitrijević, bodo zahtevali izrekanje članstva, in če bo tudi članstvo proti, bo ZK Hrvaške izstopila »z lastnim programom in se zanj tudi borila«. Žal je sedaj težko reči, ali bodo tako razmišljali tudi tisti, ki bodo po republiškem partijskem kon-

gresu prišli na Dimitrijevićevo mesto. V vsakem primeru pa lahko verjamemo, da slovenski komunisti ne bodo hoteli ostati v organizaciji, ki jih bo ovirala pri njihovi opredelitvi za modernizacijo partije. Že sedaj nekatere osnovne in tudi občinske organizacije zahtevajo izstop iz Zveze komunistov Jugoslavije, ker je v njej ogroženo to, kar imajo za civilizacijski minimum.

Pričakuje se, da bo v pokongresnem obdobju v precejšnji meri določal profil komunistične partije tisti, ki se bo znašel na novo formiranem mestu predsednika z dveletnim mandatom. Odločilno pa bo, ali bo hotel čas ukrojit po meri stare partije, ali pa bo poskušal partijo prilagoditi potrebam novega časa. Kaže, da Srbija že ima človeka, zaradi katerega je vztrajala pri uvedbi te funkcije, Miloševića. Torej??

Medtem ko v socialističnih deželah po vrsti ugašajo plameni ortodoksnosti, v času, ko iz t. i. socializma prihajajo spodbudne vesti in ko se dogajajo spremembe, ki so se še včeraj zdele nemogoče je res mogoče verjeti, da je samo Jugoslavija obsojena na brezizhodnost?

(Naši razgledi, 24.XII.1989)

LEDVIČNI KAMNI

ZDRAVLJENJE

Sedaj pa še nekaj o zdravljenju ledvičnih kamnov.

Ledvični kamen zahteva energično zdravljenje, ki je lahko medikalno, konservativno ali operativno. Pod pojmom medikalno zdravljenje mislimo zdravljenje z zdravili, dieto in zdravljenjem v Zdraviliščih. Dietno zdravljenje oz. zdravljenje z dieto lahko razdelimo na dva dela: na splošna dietalna navodila, ki jih priporočamo pri vseh bolnikih z ledvičnimi kamni, ter posebna dietalna navodila, ki jih predpišemo posameznim bolnikom z ozirom na kemično sestavo kamna in eventualno infekcijo sečil. Pri vseh bolnikih z ledvičnimi kamni ali pri ljudeh, ki so nagnjeni k ledvičnim kamnom, priporočamo sledeča splošna dietna navodila: pijejo naj mnogo tekočine, tako da imajo dnevno vsaj 2 litra urina, dnevno morajo piti do tri litre tekočine, izogibajo naj se drobovine, divjačine in preveč začinjene hrane. Bolniki, ki bolujejo za uratnimi kamni, se morajo izogibati drobovine, možganov, jeter, ledvic, divjačine. Prepovedana je kava, čokolada, pikantni siri, koncentrirane alkoholne pijače. Bolniki, ki bolujejo za oxalatnimi kamni, naj držijo podobno dieto kot bolniki z uratnimi kamni, poleg tega pa naj ne uživajo graha, fižola in solate.

Bolniki s fosfatnimi in karbonatnimi kamni se morajo izogibati mleka in mlečnih proizvodov ter zelenjave. Priporočamo hrano, ki vsebuje mnogo mesa.

Zdravila dajemo pri ledvičnih napadih, da zmanjšamo ali odstranimo bolečino. Tu dajemo predvsem sredstva, ki delujejo proti bolečini in krčempazmom, takozvana spazmoanalgetika, ki jih farmacevtska industrija proizvaja celo vrsto in so vsa dokaj učinkovita. Pri zelo hudih napadih jih dajemo intravenozno ali intramuskularno, to je v veno ali mišico, v obliki injekcije, pri manjših napadih pa v obliki svečk, kar je pri bruhanju ugodno ali pa v obliki tablet.

Pri infekciji sečil dajemo antibiotike in kemoterapevtike, da pomirimo vnetje. Pri uratnih kamnih pa dajemo tudi zdravila, da preprečimo povečanje kamnov, oz. da jih zmanjšamo in eventualno stopimo. Tako predpisujemo tem bolnikom posebno raztopino, ki se imenuje Einsebergova tekočina in zdravilo Uralit U. S temi zdravili, kiselkast urin teh bolnikov alkaliziramo in tako spremenimo topnost uratnih snovi. To je edina vrsta kamnov, ki se z zdravili zmanjšajo ali stopijo ali celo izginejo. Druge vrste kamnov se ne topijo z nobenim zdravilom in nobenim dietnim

postopkom, kot jih nekateri priporočajo. Eterična olja, kot je naprimer Uroterp ali Rovatinex, pospešujejo gibljivost in raztegljivost sečevoda in tako pospešujejo izločanje manjših kamnov iz ledvice po naravni poti pred operacijo.

Drugi način zdravljenja ledvičnih kamnov je operativen. Vedeti moramo, da vseh kamnov ne operiramo. Če je kamen v ledvici majhen, če ne potuje po ledvici in ne povzroča napadov in vnetij, ga ni treba takoj odstraniti. Bolnika s takim kamnom je treba le občasno kontrolirati in videti, če kamen ne raste in ne dela škode v ledvici. Če tak kamen miruje, kot pravimo, ga lahko pustimo leta brez operacije in takega človeka, nosilca ledvičnega kamna, smatramo za zdravega. Če pa kamen začne rasti, potovati po ledvici in sečevodu in povzroča vnetje, ga je treba operativno odstraniti. Tudi vse velike kamne, posebno takozvane koralne kamne, operativno odstranimo, zakaj taki kamni zanesljivo v nekaj letih uničijo ledvico.

Operacija kamnov je nujno potrebna in neodložljiva, če se ledvični kamen, ki potuje, zagozdi v izhodu iz ledvičnega meha ali v sečevodu. V tem primeru se zaradi motenj v odtoku urina ledvica zelo kvari in če ovire ne odstranimo v šestih tednih, tudi uniči. Zato moramo te bolnike takoj operirati, posebno če je kamen večji od koruznega zrna in ni upanja, da se bo sam izločil.

SLOVENSKI KULTURNI KLUB - TRST

VEČER Z ALOJZOM REBULO

Obe publikaciji dobite v slovenskih knjigarnah; lahko pa jih tudi naročite na upravi Mladika.

AGENCIJA ZA POMIRJENJE ŽIVCEV

DEPEŠE 1990

iz zadnjega dogajanja v Jugoslaviji

Beograd, januar. Slobodan Milošević, bivši predsednik Zveze Komunistov Srbije in voditelj srbskega maspoka, se je po pretresljivem duhovnem doživetju, ki ga je imel v samostanu v Peči, sklenil odpovedati vsakršni politiki in obleči kuto pravoslavnega meniha na gori Athos v Grčiji pod imenom pater Mitingarios.

Ljubljana, januar. S samoupravno odločbo akademskega sveta ljubljanske univerze je bila ta ustanova iz »Univerze Edvarda Kardelja« preimenošana v »Univerzo Franceta Prešerna«.

Ljubljana, februar. V dokaz svoje odločenosti, da obrne stran v svojih odnosih s slovensko Cerkvijo, je slovenska vlada sklenila, da se ljubljanski škofiji vrne stavba Baragovega semenišča.

Mišji dol, februar. Ljudska univerza v Suhi pri Mišjem dolu je pred tem, da razpiše simpozij »Venetoevropska srečanja«, kjer naj bi slovenski in tuji znanstveniki razpravljali o venetološki problematiki.

Ljubljana, januar. Janez Stanovnik, predsednik Predsedstva Socialistične republike Slovenije, piše knjigo spominov z začasnim naslovom »Zakaj sem iz krščanskega socializma prestopil v Komunistično partijo Slovenije«.

Lucija, april. Občinska skupščina v tem kraju slovenske Istre je baje na predlog razočaranega komunista Lučota P. — izdala odločbo, po kateri se kraju vrne prejšnje ime SV. LUCIJA.

Ljubljana, marec. V Ljubljani je režimski dnevnik DELO dobil konkurenta v novem dnevniku, glasilu združene slovenske opozicije DEMOS z naslovom SVOBODNI POROČEVALEC, ki je dobil od vlade subvencijo v isti višini kot DELO.

Ljubljana, april. Obupana nad tem, kam bo dala 25 načrtovanih knjig zbranega dela Edvarda Kar-

delja, je Državna založba Slovenije opustila ta svoj velikopotezni načrt in namesto njega sklenila izdati razkošen album 32 TITOVIH REZIDENC V SLIKI IN BESEDI.

Slovenija, maj. Namesto režimske besedne skri valnice »pred-po našem štetju«, s katero je komunizem hotel izriniti Kristusa tudi iz datacij, se je spet na splošno uveljavilo pisanje »pred-po Kristusu«: pisati »pred-po našem štetju« velja za znamenje nostalgije po stalinistični eri.

Ljubljana, junij. Slovensko duhovniško društvo je vložilo pri Vrhovnem sodišču Slovenije zahtevo, naj rehabilitira mlada duhovnika Piščanca in Slugo, ki sta bila po nedolžnem obsojena in potem ubita v Cerknem 1944, češ da sta kriva za nemški napad na partijsko šolo.

Priština, julij. Po brivnicah, mesnicah, pekarnah in drugih javnih lokalih so se na stenah pojavili kartončki z napisom TUKAJ SE GOVORI SAMO SRBSKO.

Ljubljana, julij. Na referendumu za predsednika republike Slovenije je bil izvoljen dr. Jože Pučnik, bivši bojevnik proti diktaturi in potem profesor v zahodni Nemčiji.

Maribor, avgust. Na neki srednji šoli v Mariboru je neki profesor dal svojim dijakom nalogo z naslovom: BITI CARINIK NA SOTLI.

Ljubljana, september. Po široki svobodni razpravi, ki je dejansko pomenila revizijo slovenske polpretekle zgodovine, je slovenska skupščina izglašovala predlog, naj se postavijo pred sodišče še živeči izvrševalci poveljnih pokolov, začeni s takratnim šefom Udbe Ivanom Mačkom — Matijo.

Beograd, oktober. Na natečaju za nove časnikarske moči pri srbskem časopisu POLITIKA so kandidati pisali pismeno nalogo na temo: EJ, KO BI BIL JAZ TAKRAT V CANKARJEVEM DOMU V LJUBLJANI, BOGA TI.

Ljubljana, oktober. Ploščad velikega udbovca Borisa Krajgherja je bila z odločbo občinske skupščine preimenošana v Ploščad Aleša Stanovnika, krščanskega socialista, po mnenju mnogih žrtev komunističnega izdajstva.

Ljubljana, november. Po dolgotrajni propagandni akciji je Zelenim Slovenije uspelo doseči, da se je nehalo vojaško izkoriščanje Kočevskega Roga in da je zdaj dovoljen obisk tamkajšnjih gozdov.

Beograd, december. Srbska pravoslavna Cerkev razmišlja o tem, da bi sklicala sinodo, ki naj bi v nicejsko-carigrasko veroizpoved vnesla popravek IZ SRBIJE BO PRIŠEL SODIT ŽIVE IN MRTVE.

ZA SMEH IN DOBRO VOLJO

»Karla, prinesi mi malo vode!«
»Tako, gospa.« Gre v kuhinjo in se vrne s kozarcem polnim vode.
»Ne tako,« pravi gospa. »Moraš mi jo servirati s krožnikom.«
»Dobro,« zagodrnja Karla in se vrne s krožnikom polnim vode.
»Kako pa naj to pijem?«
»Vidite, gospa, da bi bilo bolje s kozarcem.«

Cene v novem letu

Cena posamezne številke ostane v prihodnjem letu ista, to je 3.000 lir. Prav tako ostane nespremenjena tudi naročnina za Italijo in sicer 24.000 lir.

Celoletna naročnina za Jugoslavijo pa bo prihodnje leto 24.000 lir ali enakovreden znesek v drugih valutah.

Celoletna naročnina za druge države, zaradi višjih poštnih pristojbin: 32.000 lir (ali enakovreden znesek v tuji valuti), po letalski pošti 45.000 lir.

Cavaliere Pandolfo krega svojega uradnika: »Če boste še kdaj prišli ob tej uri,« pravi, »bom prisiljen, da vas kaznujem.«

»Veste,« se skuša opravičiti uradnik, »vso noč nisem spal.«

»Tem večji razlog,« ga zavrne jezni šef, »da bi bili lahko točni.«

—o—

V neki vasi se je vnela lekarna in iz bližnjega mesta so prihiteli gasilci in pogasili ogenj.

»Imate veliko škodo?« je vprašal nekdo.

»Že, a še večjo škodo so napravili gasilci,« je rekel neki vaščan. »Popolnoma so izpraznili vodnjak.«

—o—

»Glej, kako lepo fotografijo sem si dal napraviti s svojim oslom,« reče mlinar prijatelju. »Kaj nisem fejest fant?«

»Da. Saj ti si tisti, ki ima ruto okoli vratu.«

Po mirnem vaškem pokopališču hodijo ženičke med grobovi. Ustavijo se pred spomenikom nekih bogatašev, ki ima na križu motto: SPES UNICA.

Neka ženička vpraša: »Kaj pa to pomeni, Pepka?«

In ona: »Kaj ne razumete! To pomeni, da so gospodarji skupaj plačali račun, da bodo vsi tu notri pokopani. O, gospoda zna hraniti denar!«

—o—

»Da povem iskreno, gospodična Ljubica, ne razumem, kaj najdete v starem milijonarju, kot sem jaz...«

—o—

Avto se je zaletel v zid in se razbil na kose. Oba potnika, mož in žena, sta bila čisto nepoškodovana.

»Ste vi šofirali, gospod,« vpraša mličnik.

»Ne, ne. Jaz. Moj mož sploh ne zna šofirati.«

Akcija 10.000 lir za kulturo

- tekoči račun št. 2520 pri HRANILNICI IN POSOJILNICI NA OPČINAH, naslovljen na Društvo slovenskih izobražencev;
- poštni tekoči račun 14470348 na ime Mladika - Trst.

*Od obrtniških izkušenj
v trgovinsko dejavnost*

Korsič

Anton Korsič

- Serijsko pohištvo
- Pohištvo po meri
- Preureditve

Prodajalna:

TRST, Ulica S. Cilino 38
Telefon 040/54390

Dom in delavnica:

TRST, Ulica D. Chiesa, 91
Telefon 040/571326

POSEBNI POPUSTI!

OBIŠČITE NAS!

ZNAMKE VSEH VRST!

Vsem pošiljateljem znamk za slovenske misijonarje želim tudi v njihovem imenu blagoslovljen božič in srečno novo leto 1990! Vsem se zahvaljujem za poslane znamke in se priporočam tudi za naprej!

FRANC SAKSIDA

VIA BIASOLETTO 125 - 34142 TRST-TRIESTE - ITALIA

P R I N T I N G O F F I C E

tipo-litographart

trst - ulica rossetti 14 - telefon 040/772151

P R I N T I N G O F F I C E